

Závěrečná práce

Způsoby analýzy očekávaných výstupů vzdělávacích oborů

Studium koordinátor školního vzdělávacího programu

realizováno v období 11. 1. 2007 až 25. 4. 2008

Zpracovala:

Mgr. Soňa Strnadová, zástupkyně ředitelky, Základní škola, Klášterec nad Ohří, Krátká
676, okres Chomutov

NÁRODNÍ INSTITUT PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ

krajské pracoviště Karlovy Vary

Karlovy Vary duben 2008

OBSAH:

1	ANOTACE.....	2
2	VÝCHODISKA.....	3
2.1	NOVÝ SYSTÉM KURIKULÁRNÍCH DOKUMENTŮ.....	3
2.2	VZDĚLÁVACÍ OBLASTI	4
2.3	VZDĚLÁVACÍ OBORY	4
2.4	STRUKTURA ŠVP A OVO - OVP	5
3	ZPŮSOBY ANALÝZY OČEKÁVANÝCH VÝSTUPŮ VZDĚLÁVACÍCH OBORŮ.....	5
3.1	VYMEZENÍ POJMU OČEKÁVANÝ VÝSTUP A UČIVO	5
3.2	ZNAKY VÝSTUPU.....	6
3.3	POSTUP ŠKOLY PŘI TVORBĚ OČEKÁVANÝCH VÝSTUPŮ VE ŠVP.....	9
3.4	JAK ZAPRACOVAT OČEKÁVANÉ VÝSTUPY Z RVP ZV DO ŠVP	10
3.4.1	<i>Opsat očekávané výstupy z RVP ZV do ŠVP.....</i>	<i>10</i>
3.4.2	<i>Rozpracovat a dopracovat OVO</i>	<i>10</i>
3.4.3	<i>Vyjít z vlastní zkušenosti, ne od RVP ZV</i>	<i>11</i>
3.4.4	<i>Jak vystihnout úroveň obtížnosti.....</i>	<i>11</i>
3.4.5	<i>Jak poznáme, že naše OVP jsou dobře zformulované</i>	<i>12</i>
3.5	FUNKCE OČEKÁVANÝCH VÝSTUPŮ OBORŮ VE VÝUCE	13
3.5.1	<i>Proč se zabývat Bloomovou taxonomií.....</i>	<i>17</i>
3.5.2	<i>Aktivní slovesa – pomoc i past</i>	<i>19</i>
3.5.3	<i>Očekávané výstupy oborů v RVP ZV očima HOT a LOT</i>	<i>22</i>
3.5.4	<i>Bloom a čas.....</i>	<i>23</i>
3.6	JAK ROZPOZNAT KVALITU VÝSTUPŮ V ŠVP - PŘÍKLADY	24
3.6.1	<i>Výstup je ověřitelný pozorováním žákovy činnosti</i>	<i>25</i>
3.6.2	<i>Výstup nutí učitele k vytváření příležitostí pro vyšší myšlenkové operace....</i>	<i>26</i>
3.6.3	<i>Výstupu rozumí nejen autoři</i>	<i>27</i>
3.6.4	<i>Výstup je dost obecný, aby různí vyučující mohli svobodně volit vyučovací metodu.....</i>	<i>27</i>
3.6.5	<i>Výstup je dost obecný, aby vyučující mohli volit konkrétní učivo a jeho rozsah</i>	<i>28</i>
3.6.6	<i>Z výstupu je patrné, jak staří či vyspělí žáci by ho měli dosáhnout</i>	<i>28</i>
3.6.7	<i>Výstup propojuje obor s obecnými dovednostmi (klíčovými kompetencemi)</i>	<i>28</i>

NÁRODNÍ INSTITUT PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ

krajské pracoviště Karlovy Vary

3.6.8	<i>Postoje jsou ve výstupu zahrnuty do popisu jednání žáků.....</i>	28
3.6.9	<i>Výstup by neměl být samoúčelný.....</i>	29
3.6.10	<i>Ucelenost v očekávaných výstupech</i>	29
3.6.11	<i>Příklady ucelenosti v očekávaných výstupech</i>	29
4	PŘÍKLADY ANALÝZY OČEKÁVANÝCH VÝSTUPŮ	30
4.1	VÝSTUPY V OBLASTI PSANÍ PODLE RVP	30
5	PŘÍKLADY VÝSTUPŮ VE ŠVP	34
5.1	NĚMECKÝ JAZYK – ANALÝZA OČEKÁVANÝCH VÝSTUPŮ - 3. ETAPA 7. - 9. R.	34
5.2	NĚMECKÝ JAZYK – ANALÝZA OČEKÁVANÝCH VÝSTUPŮ - 3. ETAPA 6.- 9.R.....	49
5.3	VÝSTUPY A UČIVO PŘEDMĚTU ČESKÝ JAZYK – I. STUPEŇ ZÁKLADNÍ ŠKOLY	58
5.4	VÝSTUPY A UČIVO PŘEDMĚTU DĚJEPIS 6. ROČNÍK.....	68
6	ZÁVĚR	71
7	POUŽITÁ LITERATURA.....	72
8	PŘÍLOHY	72
8.1	ZÁZNAM O PRŮBĚHU STÁŽÍ	72

1. Anotace

Tato práce s názvem Způsoby analýzy očekávaných výstupů vzdělávacích oborů byla zpracována jako závěrečná práce v rámci absolvování studia k výkonu specializovaných činností Koordinátor školního vzdělávacího programu realizovaném v Národním institutu pro další vzdělávání, krajském pracovišti Karlovy Vary v období od 1. 1. 2007 do 30. 4. 2008

Závěrečná práce řeší jednu z povinných částí Rámcového vzdělávacího programu pro základní školství. Úvodní část práce se zaměřuje na nový systém kurikulárních dokumentů, v nichž se objevuje pojem „očekávaný výstup vzdělávacích oborů.“ V dalších částech se práce zaměřuje na způsoby analýzy očekávaných výstupů vzdělávacích oborů s konkrétními ukázkami.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně, s využitím poznatků získaných návštěvou uvedeného studia, účastí ve stážích a studiem citované literatury.

NÁRODNÍ INSTITUT PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ

krajské pracoviště Karlovy Vary

Souhlasím s tím, aby moje práce Způsoby analýzy očekávaných výstupů vzdělávacích oborů byla v Národním institutu pro další vzdělávání používána jako studijní materiál pro další zájemce.

V Klášterci nad Ohří dne 24. dubna 2008.

Mgr. Soňa Strnadová, zástupkyně ředitelky

Základní škola, Klášterec nad Ohří, Krátká 676, okres Chomutov

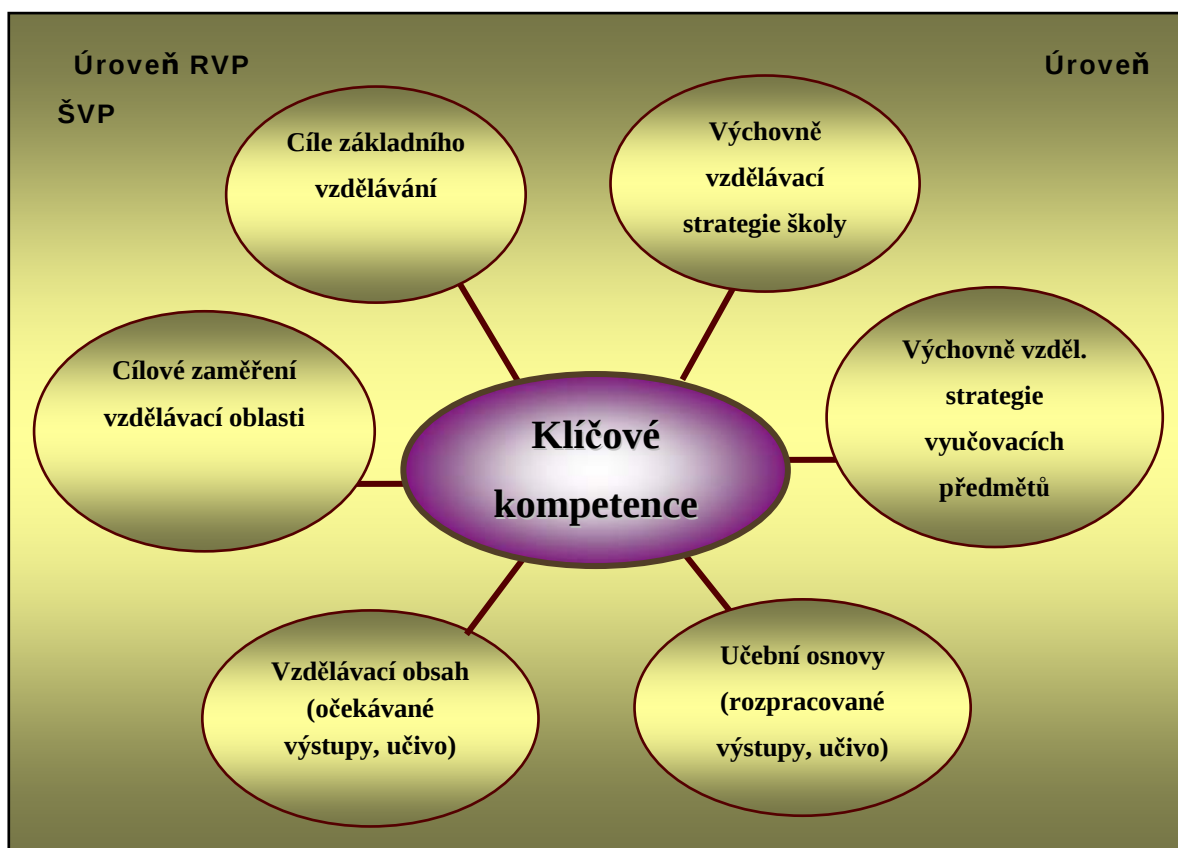
2. Východiska

2.1. Nový systém kurikulárních dokumentů

V souladu s novými principy kurikulární politiky, zformulovanými v Národním programu rozvoje vzdělávání v ČR (tvz. Bílé knize) a zakotvenými v zákoně 561/2004 Sb., o předškolním, základním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), se do vzdělávací soustavy zavádí nový systém kurikulárních dokumentů – státní a školní.

Státní úroveň v systému kurikulárních dokumentů představují Národní program vzdělávání a rámcové vzdělávací programy (RVP). Školní úroveň představují školní vzdělávací programy (ŠVP), podle nichž se uskutečňuje vzdělávání na jednotlivých školách.

Graf 1

NÁRODNÍ INSTITUT PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ

krajské pracoviště Karlovy Vary

Graf naznačuje utváření a rozvíjení klíčových kompetencí, které spolu s očekávanými výstupy a průřezovými tématy jsou pilířem RVP ZV. Cíle vzdělávání jsou směřovány k rozvoji znalostí zejména prostřednictvím dovedností.

Na začátku 90. let minulého století učitelé zkoušeli nové metody práce, měnil se vztah k učivu jednotlivých předmětů a často i učivo samo, vznikaly nově koncipované učebnice, ale především šlo o vytvoření nových vzdělávacích programů a dalších dokumentů, kterými bylo možno reagovat na vzdělávací potřeby měnící se společnosti. Produktem těchto snah byly vzdělávací programy, například Obecná škola aj. Vrcholem snažení v tomto smyslu je vytvoření tzv. Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání (RVP ZV). Cílem vzdělávání už není – a ani nemůže být – zvládnutí dosavadního vědění lidstva, ale rozvíjení kompetencí, které člověku umožní celoživotně se učit, řešit problémy, najít si práci apod., tedy osvojování si tzv. klíčových kompetencí. Ty se rozvíjejí spolu s poznáváním nového, spolu s rozvojem oborových kompetencí, tudíž i vědomostí z jednotlivých oborů.

Očekávané výstupy vzdělávacích oborů jsou nástrojem, který má pomáhat učitelům, aby dobře plánovali a moudře postupovali ve vyučování. Předpokládá se, že učitelé především sami budou hledat – a najdou – cestu, kterou k daným cílům nejefektivněji směřovat. Cest je mnoho, k naplňování současných cílů vzdělávání však nevedou všechny. Pro nacházení efektivní cesty je důležité porozumění dvěma základním přístupům k učení a vyučování, transmisivnímu a konstruktivistickému pojetí výuky. **Školní vzdělávací program (ŠVP) musí být totiž plánem pro provádění dobré výuky a naší zbraní při její obhajobě.**

2.2 Vzdělávací oblasti

Vzdělávací obsah základního vzdělávání je v RVP ZV orientačně rozdělen do devíti vzdělávacích oblastí. Jednotlivé vzdělávací oblasti jsou tvořeny jedním vzdělávacím oborem nebo více obsahově blízkými vzdělávacími obory. Jednotlivé vzdělávací oblasti jsou v úvodu vymezeny **Charakteristikou vzdělávací oblasti**, na ni navazuje **Cílové zaměření vzdělávací oblasti**. Praktické propojení vzdělávacího obsahu s klíčovými kompetencemi je dáno tím, že si škola na základě cílového zaměření vzdělávací oblasti stanovuje ve ŠVP výchovně vzdělávací strategie vyučovacích předmětů.

2.3. Vzdělávací obory

NÁRODNÍ INSTITUT PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ

krajské pracoviště Karlovy Vary

Vzdělávací obsah vzdělávacích oborů je tvořen **očekávanými výstupy a učivem**. Očekávané výstupy vymezují předpokládanou způsobilost využívat osvojené učivo v praktických situacích a v běžném životě.

Vzdělávací obsah jednotlivých vzdělávacích oborů škola rozčlení do vyučovacích předmětů a rozpracuje podle potřeb, zájmů, zaměření a nadání žáků tak, aby bylo zaručené směřování k rozvoji klíčových kompetencí.

2.4. Struktura ŠVP a OVO¹ – OVP²

Při vlastní tvorbě dokumentu se vychází ze struktury školního vzdělávacího programu uvedené v RVP ZV. Jednotlivé části na sebe navazují a vymezují požadovaný obsah dokumentu, který škola rozpracuje podle svých záměrů a potřeb. Struktura ŠVP (**pozice OVO**) zahrnuje:

1. Identifikační údaje
2. Charakteristiku školy
3. Charakteristiku školního vzdělávacího programu
4. Učební plán
5. **Učební osnovy** (obsahují především):
 - ***název vyučovacího předmětu***
 - ***jeho charakteristiku***
 - ***vzdělávací obsah vyučovacího předmětu (je tvořen zejména):***
 - ***očekávanými výstupy a učivem***
6. Hodnocení žáků a autoevaluaci školy

Vzdělávací obsah vyučovacího předmětu (**především očekávané výstupy a učivo**) představuje konkrétní podobu rozpracování vzdělávacího obsahu jednotlivých vzdělávacích oborů z RVP ZV do učebních osnov vyučovacího předmětu v ŠVP ZV.

3. Způsoby analýzy očekávaných výstupů vzdělávacích oborů

3.1. Vymezení pojmu očekávaný výstup a učivo

Učivo (soubor pojmů, faktů, definic a dat, která se má žák naučit) bylo a mnohde i ještě je bráno jako hlavní cíl vzdělávání žáků a výstupy (nějaká dovednost žáka, kterou by měl při vzdělávání získat) se nijak nekontrolují a tudíž se plní nesystematicky a nahodile. Změnu přináší zavedení RVP ZV, kde očekávané výstupy získávají daleko větší prostor a stávají se

¹ OVO – očekávané výstupy vzdělávacích oborů

² OVP – očekávané výstupy vzdělávacích předmětů

NÁRODNÍ INSTITUT PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ

krajské pracoviště Karlovy Vary

hlavním cílem vzdělávání. Učivo se stává prostředkem k naplňování očekávaných výstupů.

Očekávané výstupy jsou stěžejní část vzdělávacího obsahu jednotlivých

vzdělávacích oborů; jsou prakticky zaměřené, mají činnostní povahu a jsou využitelné v běžném životě; vymezují úroveň, kterou mají žáci prostřednictvím učiva dosáhnout. Výstupy tedy chápeme jako dovednost, která se týká žákova rozvoje v konkrétních vzdělávacích oborech. Vymezují předpokládanou způsobilost využívat osvojené učivo v praktických situacích a v běžném životě.

RVP ZV stanovuje obecně očekávané výstupy (na konci 3. ročníku nezávazné, na konci 5., a 9. ročníku) **jako závazné**. Musíme tedy naplnit všechny očekávané výstupy stanovené státem pro konec prvního stupně a druhého stupně. Učivo je strukturováno do jednotlivých tematických okruhů a je chápáno jako prostředek k dosažení očekávaných výstupů. Je školám pouze doporučeno. Učivo, které si škola dá do svého ŠVP je pro školu závazné. Závazné je i učivo, které je zahrnuto ve formulacích očekávaných výstupů. Např.: *„Žák lokalizuje na mapách jednotlivé kraje České republiky a hlavní jádrové a periferní oblasti z hlediska osídlení a hospodářských aktivit.“* V tomto výstupu je stanoveno, že učitel geografie musí učit o jednotlivých krajích České republiky.

3.2. Znaký výstupu

Pokud chceme výstupy ŠVP vytvářet, musíme být seznámeni s několika znaky, jež by měl každý výstup splňovat. Jaký by tedy měl výstup být?

- Výstup ŠVP musí **splňovat podmínky stanovené očekávanými výstupy oboru v RVP**. Je tak zajištěna výsledná úroveň absolventů základního školství v daném vyučovacím předmětu. Očekávaný výstup je cílem pro učení žáků, a proto počítáme s tím, že k cílům by měla směřovat práce všech žáků. Ale stejně jako u cílů nemůžeme předem zaručit, že jich beze zbytku dosáhneme. Takže závaznost očekávaných výstupů nespočívá v tom, že by jich všichni žáci museli dosáhnout, ale v tom, že **všichni mají dostat kvalitní příležitost jich dosahovat**.
- Výstup by měl **směřovat jednoznačně k cíli**. Je nezbytné položit si otázku: Co je k dosažení cíle opravdu důležité? Jinak řečeno – co učit a co neučit?
- Výstup by měl být **dostatečně konkrétní** a měl by využívat aktivních sloves, která popisují, čeho chceme u žáka dosáhnout. Zároveň je ale žádoucí **zachovat dostatek prostoru pro kreativitu učitele**. Např.: Výstupy oboru dějepis pro ŠVP by vytvořil kupříkladu učitel s aprobací dějepis – český jazyk. Výstupy by formuloval tak, že by

NÁRODNÍ INSTITUT PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ krajské pracoviště Karlovy Vary

byly těsně vázány na rozbor literatury a vůbec na mezipředmětový vztah s českým jazykem. Přímo by obsahovaly metody jako „*rozbořem literatury vyvodí...*“ nebo „*srovnáním literárních ukázek uveďte...*“ Nově příchozí učitel s aprobační dějepis a občanská výchova by se mohl takto jednostranně formulovanými výstupy cítit ve své práci omezován. Chtěl by třeba používat jiné metody, klást důraz na jiné aspekty dějin (tolerance, lidská práva...), nebo by se v literatuře neorientoval natolik, aby mohl stanovené výstupy spolehlivě plnit. Ačkoli mezipředmětové vztahy zaujímají ve výuce bezpochyby důležité místo, je třeba zachovat jejich vyváženost a neorientovat výstupy pouze k jednomu z blízkých předmětů.

- Výstup musí být **ověřitelný pro učitele** (je splnitelný) a **dosažitelný pro žáky** (lze ho splnit). Proto musí vycházet nejen z věku a kognitivní úrovně žáků, ale také z materiálních a technických podmínek školy. A konečně, zvláště v dějepise, z prostředí obce a regionu, kde se škola nachází. (Pokud obec či region disponuje významnými historickými nebo kulturními památkami, proč je přímo nezahrnout do plnění některého z výstupů? „*Při procházce městem žák určuje na jednotlivých stavbách románské a gotické stavební prvky.*“) Při tvorbě konkrétních výstupů bychom měli pomyslet i na možnosti jejich **měřitelnosti** – jakým způsobem budeme žáky hodnotit (klasifikace, slovní hodnocení; škála od splnil k nesplnil apod.).
- Výstup by měl být **srozumitelný žákům**. Pro efektivní výuku je zapotřebí, aby žák věděl, kam směřuje a co se od něj očekává. Dobře naformulovaný výstup může žáka přímo motivovat a vzbudit u něj zájem o sledování vlastních pokroků. Je to způsob, jak podpořit žákův zájem o sebehodnocení. Njen z těchto důvodů se doporučuje předem žáky seznámit s výstupem, který se bude plnit. Ve spojení s vhodně zvolenou činností tento krok usnadní mapování jejich předporozumění tématu (znalosti a dovednosti získané v nižších ročnících, osobní zkušenost žáků, uvědomění si souvislostí s jinými předměty, tématy atd.).
- Výstup je **využitelný v běžném životě**. Jak rozpoznáme u očekávaného výstupu, jestli je prakticky zaměřený čili využitelný v běžném životě. V první řadě by takový výstup měl žáky vést ke zvládnutí dovedností a znalostí, které využije ještě jinak než pro správné vyplnění zkušebního testu nebo pro zvládnutí přijímačkového pohovoru. Pokud bychom byli přísně pragmatičtí, tak bychom zřejmě museli říct, že výstup „*Žák zhodnotí postavení Země ve vesmíru a srovná podstatné vlastnosti Země s ostatními tělesy sluneční soustavy.*“ zrovna dvakrát praktický či využitelný v běžném životě není. Praktické není jen to, co žák využije při nákupu v supermarketu, při četbě novin nebo později ve své profesi. Na základní škole by hledisko praktičnosti a využitelnosti mělo

NÁRODNÍ INSTITUT PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ krajské pracoviště Karlovy Vary

být rozšířeno vzhledem k tomu, že základní vzdělávání nepřipravuje žáky na žádnou konkrétní profesi. Žák by měl v průběhu základního školství získat základní orientaci ve světě, který ho obklopuje a do kterého pomalu vrůstá a bude v něm pár desítek let žít. Tento svět se řídí nějakými principy, které z části známe a z větší části ne. **Praktičnost a využitelnost** by mohla v této souvislosti znamenat to, že **čím více toho o světě víme a chápeme v tuto chvíli, tím více jsme schopni se v budoucnu dozvědět a pochopit**. A právě toto je hodně důležité při zvažování toho, co je pro naše žáky praktické a co ne. Musíme se však vyhnout svodům svého oboru, v němž se zdá všechno tak podstatné a pro pochopení světa nezbytné. Mnohost látky, která se v našem oboru – a v každém oboru – přímo vnucuje, je obrovská a svádí k tomu, abychom šli zkratkou a co nejvíc toho dětem odvykládali ve jménu nedostatku času. Jenže chápat není totéž co probrat či umět zopakovat. Proto musíme vědění a chápání budovat s respektem k dítěti a jeho cestám učení, a ne s respektem k vědeckému obsahu oboru.

- **Výstupy vymezují úroveň, které mají všichni žáci dosáhnout.** Výstup „Žák zhodnotí postavení Země ve vesmíru a srovná podstatné vlastnosti Země s ostatními tělesy sluneční soustavy.“ Záleží na učiteli, jak bude tento výstup interpretovat. Chybí v něm dost podstatná složka, která by nám pomohla určit očekávanou výstupní úroveň, a to sdělení, za jakých podmínek má žák prokázat zvládnutí výstupu. Zhodnotí žák postavení Země ve vesmíru samostatně na základě vlastního studia odborné literatury? Musí si literaturu vyhledat sám, nebo mu jí předloží učitel? Bude žák sám stanovovat hlediska, podle nichž bude hodnotit postavení Země ve vesmíru, nebo mu je učitel předloží výkladem nebo ve formě pracovního listu? Pokud bude žák zkoumat zdroje a zpracovávat je, aby měl dostatek podkladů pro hodnocení postavení Země ve vesmíru, bude to provádět samostatně, nebo v týmu spolužáků? Očekáváme, že žák zopakuje hodnocení po učiteli – že se naučí dobře reprodukovat látku? Z těchto otázek je patrné, jak různou úroveň žákova výkonu si můžeme představit, když si pročteme znění posuzovaného očekávaného výkonu.
- **Důležitá je míra obecnosti**, nebo obráceně řečeno, míra konkrétnosti. Například výstup týkající se učiva „stavební slohy“, může být formulován takto:
„Žák vyjmenuje základní stavební slohy.“
 Nebo takto:
„Žák porovná rozdíly mezi základními stavebními slohy z hlediska architektury a funkčnosti.“
 Anebo:

NÁRODNÍ INSTITUT PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ krajské pracoviště Karlovy Vary

„Nalezne ve svém městě typické stavby jednotlivých slohů a porovná rozdíly staveb z hlediska architektury a funkčnosti.“

Případně:

„Provede své spolužáky po městě a na příkladech typických staveb jednotlivých druhů slohů vysvětlí rozdíly staveb z hlediska architektury a funkčnosti.“

Společné mají to, že jsou ověřitelné, mají činnostní povahu, jsou využitelné v běžném životě. Liší se však tím, že první výstup očekává od žáka znalost všech stavebních slohů. Druhý tuto znalost očekává také, ale zároveň vyžaduje schopnost posoudit tyto slohy na základě určitých shod a rozdílů. Třetí a čtvrtý výstup očekává stejnou schopnost žáka jako předchozí výstup, ale navíc žáka vede k poznání jeho města. Čtvrtý výstup dokonce vyžaduje určitou manažerskou a organizační dovednost při provádění městem. Protože musí být výstup prakticky změřený, je z tohoto pohledu třetí a čtvrtý výstup nejlepší. Ovšem pro tvořivého učitele, který si chce volit vlastní způsob, jak naplní očekávaných výstup, je třetí výstup nejlepší. První a druhý výstup nenutí učitele k činnostnímu učení, lze ho naplnit i frontálním předáváním teoretických poznatků.

3.3. Postup školy při tvorbě očekávaných výstupů ve ŠVP

Výstup je jedním z několika typů cílů v RVP. Pomůže nám, když se naučíme rozlišovat mezi výstupy a ostatními typy cílů. Zkušený plánovači promýšlejí a formulují své záměry na hladinách **výstup – cíl – výsledek**. Například **cílem** nějakého vzdělávacího projektu může být, že děti zkušeně hledají a nalézají v různých historických písemných pramenech, že dokážou najít i prameny samé; že zvládají komunikaci s lidmi o několik generací staršími a kladou jim otázky, jimiž zjistí to, co se potřebují dozvědět; že si umějí naplánovat práci; že umějí zpracovat svá zjištění do podoby srozumitelné občanům v okolí školy. **Výstupem** může být zpráva o konkrétní historické události, jak proběhla v naší obci. **Výsledkem** takové práce by mohlo být zlepšené porozumění a soužití mezi mladší a starší generací, pocit sounáležitosti s místem, vědomí, že se dějiny odehrávají přímo s námi – v každém místě, v každý čas. Rozdíl mezi výstupem a cílem bývá dobře patrný v projektovém vyučování. **Projekt** vždycky **směřuje k vytvoření nějakého výstupu** (divadelní představení, návrh na řešení obecného problému apod.). **Cílem práce ale není výstup, nýbrž to, čemu se děti během práce na projektu naučí a co v nich zůstane.**

Než se začne s analýzou očekávaných výstupů oborů, je dobré pracovat s klíčovými kompetencemi. Ne snad proto, že jsou v RVP ZV uvedeny dříve než výstupy oborů. Rozbalování, analýza klíčových kompetencí neslouží jenom k stavbě ŠVP, ale naučí učitele trochu jinak myslet o vlastní výuce a vybaví je pro další práci filtrem, kterým pak budou pozorovat a vyhodnocovat i všechny další kroky tvorby a vznikající součásti ŠVP. Když se

NÁRODNÍ INSTITUT PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ

krajské pracoviště Karlovy Vary

budou jistý čas obírat dopodrobna klíčovými kompetencemi, zažijí je, pochopí, jak úzce souvisejí s výukou. Dostanou se do (pod)vědomí jako důležité cíle. Nebude pak tak snadné trvat v oborech na kdejakém odborném detailu, protože budou lépe chápat, co to znamená, **že učivo je prostředkem, a ne cílem vzdělávání.**

3.4. Jak zpracovat očekávané výstupy z RVP ZV do ŠVP

Při „**vlastním psaní**“ **dokumentu** máme v zásadě volbu mezi několika přístupy k tomu, jak dostat očekávané výstupy RVP ZV do svých ŠVP. Co se tedy s OVO má a může dělat, aby se naplnily zákonné předpisy a zároveň se dalo vyučovat?

3.4.1. Opsat očekávané výstupy z RVP ZV do ŠVP

Zdánlivě nejjednodušší cesta. Ve skutečnosti to znamená nutnost rozstrkat (distribuat) OVO do ročníků. Pokud jsou OVO na úrovni koncové pro daný stupeň (tzv. výstupy po 5. ročníku ne výstupy z 9. ročníku), pak je třeba řešit otázku, jak je rozstrkáme do (nižších) ročníků a jak určíme požadovanou úroveň v nižších ročnících? Podle čeho se rozhodneme, který výstup přijde do nižšího ročníku a který do vyššího? A jak budeme propojovat OVO s klíčovými kompetencemi? Takže nakonec i při opisování bude třeba s OVO pracovat. To nevylučuje, že některý OVO přejmeme do ŠVP v té formulaci, v jaké se nabízí v RVP.

3.4.2. Rozpracovat a dopracovat OVO

Rozvést je do více let (výstup bude analyzován a rozpracován do postupných cílů – vznikne z něho několik navazujících výstupů). Výstup by se také mohl propojit s výstupy jiných oborů a k jeho dosažení by se mohlo dospět mezioborově (integrace oborů a integrace průřezových témat).

Rozpracovat je na Bloomovy úrovně. Platí, že vyšší hladina Bloomovy taxonomie (HOT)³ obsahuje hladiny nižší (LOT)⁴, proto se nám snadno podaří dosáhnout OVO z RVP ZV, pokud naše OVO budou HOT.

³ HOT – higher order thinking, ⁴ LOT – lower order thinking

NÁRODNÍ INSTITUT PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ krajské pracoviště Karlovy Vary

Přestrukturovat OVO zásadním způsobem, ale tak, aby bylo jasné, že v ŠVP zůstává příležitost k dosahování všech předepsaných. Například: Momentálně se v dějepise nabízí chronologické probírání „epoch vývoje lidstva“, postupuje se tradičně od nejstarší doby po dnešek. Nikde ale není řečeno, že by se výstupy opravdu měly probírat v časovém pořádku, jak je seřadil RVP. Je možné vyhledat všechny vazby na jiné obory, které OVO či sada OVO nabízí a jež můžeme v naší škole uskutečnit (kvalifikace, místní podmínky) a paralelně s rozpracováváním OVO integrovat obory.

3.4.3. Vyjít z vlastní zkušenosti, ne od RVP ZV

Při práci s OVO máme rovněž možnost při svém psaní ŠVP úplně OVO nabízené v RVP ignorovat, a formulovat (vytvořit si ve škole vlastní. S OVO v RVP ZV pak vlastní výstupy jen porovnáme a případně upravíme. Zahrneme i to, co naše výstupy nepokryly, ale RVP ZV předepisuje. Rizikem této cesty je, že se můžeme s očekávanými výstupy uvedenými v RVP ZV minout a pak si přiděláme práci. Výhodou je, že opravdu myslíme v první řadě na svou práci ve škole, na to, co zvládáme, a ne na to, jak vyhovět předpisu (kterému ani nemusíme rozumět). Pro učitele může být tato cesta příjemnější proto, že ji nepociťují jako tolik abstraktní.

3.4.4. Jak vystihnout úroveň obtížnosti

Při zpracovávání očekávaných výstupů se nevyhneme přemýšlení o tom, jak rozumně postihnout a popsat fáze na cestě k cílovému očekávanému výstupu. Dejme tomu, že na základě zkoumání určitého předepsaného výstupu usoudíme, že se jedná o dlouhodobý cíl, který budeme mít na zřeteli po celé čtyři roky žákovy docházky na druhý stupeň naší školy. Budeme chtít ve školním programu zachytit prostřednictvím výstupů na konci šesté, sedmé a osmé třídy trať, po níž se budeme se žákem ubírat. Známa didaktická pomůcka nám radí, že máme postupovat od jednoduššího ke složitějšímu. Co se tím ale myslí, co to znamená?

- Vzdělávací obsah je náročnější odborně, to znamená, že k jeho zvládnutí **je zapotřebí ovládat řadu učiva předcházející učivu zakomponovanému do daného očekávaného výstupu** (v matematice je potřeba používat nějaké matematické úkony nebo zohledňovat matematické zákony).
- Učivo může být složitější tím, že **probírané věci jsou stále více komplexnější** – zvažuje se víc souvislostí s jinými věcmi a jevy, například i z jiných oborů. Věci se představují v jejich dilematičnosti a nejednoznačnosti. Částečně je to stejné jako v předcházejícím odstavci, ale v tomto případě může zvládnutí složitějšího výstupu vyžadovat nejen zapojení dříve zvládnutého učiva, ale i aktuální badatelskou činnost, která prohloubí žákův vhled do problému.

NÁRODNÍ INSTITUT PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ

krajské pracoviště Karlovy Vary

- Postupujeme se vzdělávacím obsahem od **lokální úrovně, přes regionální ke globální**. Zde to myslíme doslova – každé téma by mělo být zkoumáno nejprve na tom, jak se demonstruje v té výšce světa, který může obsáhnout v daném věku samo dítě. O důsledcích vyvlastňování zemědělské půdy a prostředků se šestáci budou učit tak, že zjistí, kterých místních rodin se rozkulačování týkalo, co se dělo, jak to rodiny nesly a jaké důsledky lze shledat ještě v dnešních časech. Teprve starší žáci se budou problému věnovat v souvislosti s dalšími událostmi a v kontextu celé republiky nebo širším, budou se zabývat jeho zobecnitelnými rysy.
- Postupujeme se vzdělávacím obsahem **od konkrétní úrovně k abstraktnější**. Je to obdoba postupu od lokální úrovně, přes regionální ke globální, ale týká se např. přírodních jevů, které nás ve světě obklopují a jejichž pochopení můžeme spíše zvládnout na studiu jedinečných případů než obecných teorií.
- I v případě, kdy se budeme zabývat nějakým historickým problémem, musíme vyjít od osobní zkušenosti žáka; musíme nalézt to, co by na problému mohlo být pro našeho žáka osobně přitažlivé. Evokační fáze procesu učení má za úkol propojit téma či problém, který mají žáci studovat, s jejich osobním zájmem, zvědavostí atd.
- Výstup vyžaduje větší samostatnost žáka: žák si sám práci rozvrhuje, postupuje podle plánu a kontroluje se (sem patří i spolupráce s druhými žáky, kterou si žáci sami řídí). Zatímco méně zkušení žáci sami zvládnou sled jen kupř. dvou, tří kroků, zkušenější žák se naučí pracovat se zadáním tak, že si naplánuje cestu k jeho splnění a možná i kritéria, podle nichž pozná, že cíle dosáhl.
- Omyl: Někteří učitelé se domnívají, že nižší úrovně Bloomovy taxonomie (LOT) se hodí pro malé děti a vyšší úrovně (HOT) pro větší děti. Z toho plyne, že pohyb po LOT a HOT nepomůže zjednodušovat nebo komplikovat očekávané výstupy.

3.4.5. Jak poznáme, že naše OVP jsou dobře zformulované

Je dobré společně promýšlet (nejen při tvorbě ŠVP, ale i v době jeho realizace) dvě otázky:

1. „K čemu a jak slouží očekávané výstupy předmětů při výuce na naší škole?“
(Mají přinášet informace pro rodiče a veřejnost, pro žáky – o tom, co se ve škole učí. Vymezují prostor učitelům /vedou je k cíli, účinkují jako cíle/ říkají, kam s žáky dojít. Představují konkrétní návrhy pro učitele, co dělat – ve smyslu „které činnosti, dovednosti mají žáci zvládnout; na kterých činnostech, dovednostech je musím nechat

NÁRODNÍ INSTITUT PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ

krajské pracoviště Karlovy Vary

pracovat.“ Poslouží jako kontrola pro ČŠI. Práce na očekávaných výstupech předmětů vedou k týmové spolupráci

včetně vzájemného vrstevnického učení – a to jak v období přípravy ŠVP, tak potom při jeho realizaci. Zajišťují efektivnější výuku, když jsou dobře promyšlené, připravené, zformulované a tvoří smysluplný systém jak v předmětu, tak napříč předměty. Mají být ověřitelné, abychom věděli, zda postupujeme dobře. Vedou k profilaci školy. Zohledníme pro formulaci OVP zdroje, které máme – např. experty z řad rodičů. Vytváří systém pro orientaci všem. Dávají příležitost pro vytváření kompetencí.)

2. “Jak mají být formulované a sestavené v celek, aby nám pomáhaly?”

(Návaznost OVP je logická – obsahově i vývojově; v jednom předmětu i napříč předměty. Umožňují pohyb žáků napříč ročníkovými výstupy. Jsou dosažitelné pro dané žáky a jsou propojené s jejich potenciální zkušeností a se standardními očekáváními. Jsou propojeny s praxí; žáci sami mohou přijít na to, k čemu jim bude dobré, když se budou příslušným OVP zabývat. Nabízí – nebo v sobě přímo obsahují – příležitosti k aplikaci. Jsou ověřitelné – ne vždy musí být měřitelné. Jsou realizovatelné ve školní výuce – neúkolujeme rodinu. Jsou srozumitelné všem, kteří je užívají /přesné konkrétní formulace, známá slova, odborné termíny omezit jen na nutné a ty vyložit/. Obsažnost OVP respektuje čas, který máme k dispozici. Dávají učitelům pole pro varianty /otevřenost nejen pro učitele, ale i pro děti/. Umožňují různé úrovně dosažení – nesvazují. V OVP je svázán dobře obor, klíčové kompetence, průřezová témata, ale není svázán s jednou konkrétní metodou. Kde to je možné, formulujeme OVP na úrovni HOT, počítáme s tím, že v HOT výstupech je obsaženo i zvládnutí LOT).

3.5. Funkce očekávaných výstupů oborů ve výuce

Jsou jedním druhem cílů ve výuce. Od vydání publikace Benjamina Blooma „Taxonomy of Educational Objectives“ v roce 1956 máme k ruce pomůcku, jak stanovovat cíle v oblasti (doméně, sféře) rozvoje kognitivního (poznávacího), afektivního (citového) a psychomotorického, tedy Bloomovu taxonomii cílů. Myšlenkové operace třídí Bloomova taxonomie na nižší (myšlení nižšího řádu) a vyšší (myšlení vyššího řádu). Pro jednoduchost se uvádí zkratka pro myšlení nižšího řádu **LOT** a myšlení vyššího řádu **HOT**. Mezi myšlenkové operace nižšího řádu (LOT) řadí Bloom **zapamatování, porozumění a aplikaci**. Mezi

NÁRODNÍ INSTITUT PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ krajské pracoviště Karlovy Vary

myšlenkové operace vyššího řádu (HOT) řadí **analýzu, syntézu a hodnotící posouzení**.

Postupem času dochází k novému třídění.

▸ **Zapamatování – znalost (LOT)**

V úlohách na této hladině myšlení jde o vybavení a reprodukci dříve získaných informací nebo jejich rozpoznání. **Nejde o to, jak složité jsou informace samy, podstatné je, co s nimi musí žák dělat, jak o nich má přemýšlet.** Pokud žák pouze opakuje výklad učitele, operuje jeho myšlení na nejnižší hladině. Přesto je tato úroveň velmi důležitá, protože znalost (spojená s porozuměním) představuje východisko pro všechny složitější operace. Jak bychom mohli vyhodnocovat bez toho, abychom to znali a rozuměli tomu? Setrvávání na této úrovni zabrání žákům v tom, aby naučenou látku uměli používat. Nepřispívá k ničemu jinému, než jen k rozvíjení paměti žáků. Necvičuje ani vyjadřovací schopnosti. Tato hladina se však velmi dobře hodnotí, protože se lehce dá porovnat to, co žák ze sebe vydal s tím, co mu bylo dříve předloženo.

▸ **Porozumění (LOT)**

Úlohy, jejichž splnění vyžaduje porozumět danému problému, látce, pojmu, žádají po žácích, aby porozuměli dané látce natolik, že jsou schopni ji vyjádřit svými slovy (vysvětlí po svém, udělají osnovu vyprávění, složí otázky k ději přečtené pohádky ve správném pořadí, objasní svými slovy matematické symboly sestavené do vzorce apod.). Jde v zásadě o vybavení materiálu, se kterým se žáci již dříve seznámili. Zatímco ale zapamatování a reprodukce informací není nezbytnou podmínkou pro vyšší myšlenkové operace, protože informace lze dohledat podle potřeby, **bez porozumění nelze informace používat pro žádnou vyšší myšlenkovou operaci.** V porozumění na této úrovni ještě nejde o porozumění celkovému významu nějakého složitěho sdělení (např. o pochopení smyslu dějinné události pro vývoj kultury, básně apod.). Na této úrovni jde o porozumění, jaké míváme na mysli, když se ptáme „Je to srozumitelné? Rozumíš mi?“

▸ **Aplikace (LOT)**

Když mají žáci aplikovat, znamená to, že si musejí vybavit informace, kterým rozumějí, a pak je použít v nějaké nové situaci. Pokud například žáci znají charakteristické rysy historických

NÁRODNÍ INSTITUT PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ krajské pracoviště Karlovy Vary

architektonických slohů, prokážou schopnost aplikace ve chvíli, kdy jim vyučující předloží obrázky dosud neznámých staveb a nechá je určit stavební sloh a zařadit stavbu do historického období. Pro splnění tohoto zadání se žáci museli naučit typické rysy jednotlivých stavebních slohů a nyní tuto znalost používají pro řešení nového úkolu. (Pokud mají žáci rozpoznat stavební slohy na stejných příkladech, na nichž byly slohy probírány, nejedná se o aplikaci, ale nanejvýš o porozumění. O porozumění jde i v případě, že příklady staveb nejsou předkládány ve stejném pořadí, v jakém byly probírány, nebo když mají žáci rozpoznání slohu doplnit vlastním výkladem.)

▸ **Analýza (HOT)**

Analyzovat znamená hledat složky nějakého složitějšího celku – jevu, případu díla. Žáci například rozbořem určují, které všechny příčiny mohly vést k nějakému důsledku, který znají. Mohli by například zjišťovat v dostupných pramenech, co vše předcházelo např. válečné konflikty. V literárním díle mohou pátrat po motivech, které přiměly hrdinu skočit pod vlak apod. Žákům může být předložena hypotéza a jejich úkolem je zdůvodnit ji na základě dostupných údajů. Jiným analytickým zadáním je úkol, v němž žáci rozdělují prvky nějakého jevu do předložených kategorií. Mohou tak například popisovat neznámého živočicha s využitím známých kategorií. K úkolům patří také pozorování dvou celků nebo jevů, nalezení toho, co mají společného, v čem se liší.

▸ **Hodnocení (HOT)**

Při zpracování úkolu má žák vyjádřit své mínění o hodnotě nějakého jevu (produktu, postupu, nápadu,...), vybrat z nabídky tu podle něho nejlepší nebo sestavit více položek do hodnotového žebříčku, obvykle na stupnici krásný – ošklivý, dobrý – zlý apod. Žák musí být vždy veden k tomu, aby svou volbu vysvětlil a aby pro ni argumentoval. (Nestačí, aby řekl, že se mu nejvíce líbí obraz J. Zrzavého, protože je hezký. Žák má být veden k tomu, aby identifikovat a popsal důvody, proč se mu konkrétní obraz líbí.) V jiných případech bude žák své mínění podkládat věcnými argumenty (například bude-li obhajovat jedno z řešení obecného problému před jiným, bude jeho úkolem srozumitelně sdělit důležité důvody, které ho vedou k jeho volbě).

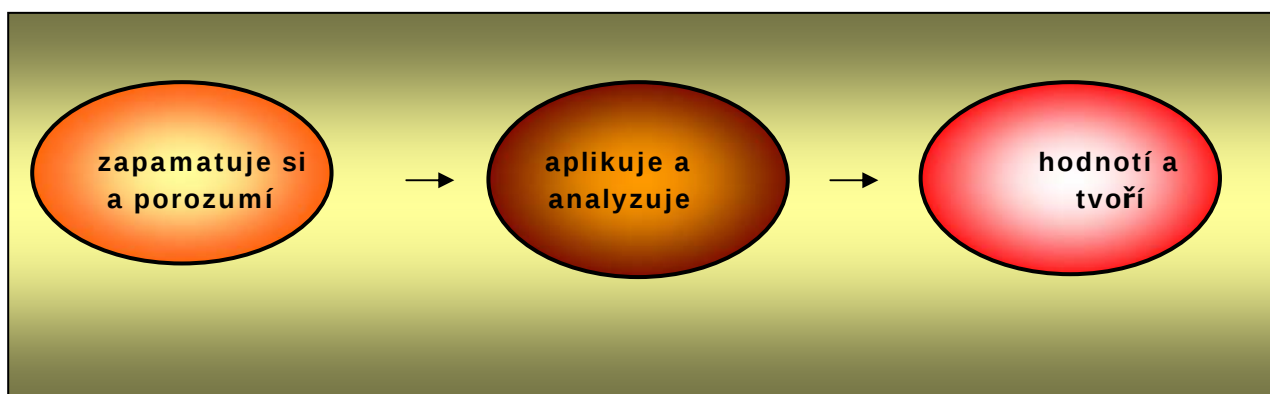
▸ **Tvoření (HOT)**

NÁRODNÍ INSTITUT PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ

krajské pracoviště Karlovy Vary

Zde je zahrnuta syntéza; žák nejen shrnuje, ale postupuje výš, vytváří něco nového, posuzuje; přichází na něco nového (v chemii je to sloučenina v myšlení je to nějaká myšlenka, nápad). Úkoly, které se řeší na této hladině, vedou žáky k tomu, že vytvářejí nové dílo (báseň, skladbu,...), vyslovují hypotézu, výrok o principech fungování něčeho, naplňují a zorganizují nějakou akci pro spolužáky, navrhnou výzkumný postup i postup k ověření výsledků experimentu apod. Pokud žáci v analýze třídili složky celku do určitých tříd, při syntéze musejí navíc sami rozhodnout, jaké kategorie by se po uspořádání daných prvků mohly dobře hodit, a mají pro tyto navržené kategorie najít přiléhavé názvy. Žáci využívají více než jeden zdroj.

Zjednodušené do 3 okruhů – žák:

Znalost, pochopení (porozumění), aplikace (užití), analýza (rozložení), tvoření, syntéza (složení), evaluace (hodnocení) a prezentace (smysl a účel práce).

1. znalost: co dělá žák, když

vybaví si, definuje, rozpozná, doplňuje, identifikuje, napíše, opakuje, pojmenuje, popíše, přiřadí, reprodukuje, seřadí, vybírá, vyjmenuje, vymezí, určí, uvede, zná, pozná, recituje, nazve, identifikuje, naučí se zpaměti, pojmenuje,..... zapamatuje si;

jedná se o uložení a vybavení znalostí z dlouhodobé paměti

2. pochopení: co dělá žák, když

rozlišuje, charakterizuje, jinak formuluje, ilustruje, interpretuje, objasňuje příčiny, odhadne,
opraví, použije, přeloží, převeď, vyjádří vlastními slovy, vyloží, vypočítá, srovnává, změří,
udělá osnovu, vysvětlí a zdůvodní, zjišťuje vztahy mezi dvěma myšlenkami,.....porozumí;

NÁRODNÍ INSTITUT PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ

krajské pracoviště Karlovy Vary

jedná se o konstruování významu na základě získaných sdělení včetně ústního, písemného nebo grafického vyjádření

3. aplikace: co dělá žák, když

vybírám informace (kterým rozumím), demonstruji, diskutuji, interpretuji údaje, načrtnu, navrhnu, orientuji se, plánuji, použiji, prokážu, registruji, řeším, uvedu vztah mezi..., uspořádám,
 vyčíslím, vyzkouším, znázorním, zařadím, naleznu, vybere, vytvořím, zobecním, vyřeším, předvedu, nakreslím.....vybavuje si informace a použije v nové situaci

4. analýza: co dělá žák, když

vydělují, rozlišují, najde principy uspořádání, provede rozbor, rozhodne, rozebere, vybere,
 rozbohem určí příčiny, specifikuje, roztřídí, porovná, vysvětlí proč, ukáže jak, hledá soulad,
 rozdíl, prozkoumá, vytváří schémata,.....analyzuje, hledá složky složitějšího jevu;

rozkládá na části a určuje, jaký je vzájemný vztah částí a v jakém jsou vztahu k celkové struktuře nebo účelu

5. tvořivost (syntéza): co dělá žák, když

formuluje závěry, generalizuje, kategorizuje, klasifikuje, kombinuje, modifikuje, napíše sdělení, zprávu, organizuje, reorganizuje, shrne, vyvodí obecné závěry, tvoří, posoudí, vytváří hypotézu na základě kritérií, předvede, naplánuje a navrhne produkt,.....tvoří na základě zkušeností a nových informací;

jedná se o vytváření nových vnitřně soudržných celků z jednotlivých prvků, reorganizace prvků do nové struktury

6. evaluace a prezentace: co dělá žák, když

vyjádří své mínění, argumentuje, obhájí, ocení, oponuje, podpoří (názory), posoudí, provede
 kritiku, prověří, srovná s normou, vyvrátí, uvede klady a zápory, zaujme stanovisko, zdůvodní, zhodnotí, dá do souvislostí, rozhodne, doporučí, pochválí.....hodnotí: posuzuje podle daných kritérií a standardů

3.5.1 Proč se zabývat Bloomovou taxonomií

Protože, když chceme myslet, musíme mít o čem, musíme mít po ruce materiál, který bude naším myšlením opracován. Proto jsou znalost a porozumění upřednostňovány před vyššími hladinami myšlení. Bez znalostí to nejde, ale nesmí to u nich skončit. Dalším důvodem je fakt,

NÁRODNÍ INSTITUT PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ krajské pracoviště Karlovy Vary

že informací je takové množství, že je těžké mezi nimi volit, a tak se snažíme jich do výuky dostat co nejvíce. Také nevíme, čím žáci v životě budou a které informace by jednou mohli postrádat. A tak se při výuce držíme předávání informací určených k osvojení, což v tomto případě znamená pouhé zapamatování. Navíc se ujišťujeme, že naše výuka má nějaký efekt dotazy, zda žák rozuměl. Žák zopakuje látku úplně, částečně nebo vůbec – je to úspora času. Ovšem **musíme si uvědomit, že to, co dává informacím smysl, není jejich vršení, ale to, k čemu a jak je používáme.**

Jednou z charakteristik myšlenkových operací, které jsou kategorizovány Bloomovou taxonomií, je to, že vyšší operace předpokládají, že myslitel provede i ty nižší. Aby mohl žák aplikovat danou látku v nové situaci, měl by jí rozumět, a tudíž i znát. Aby mohl syntézou stvořit nějaký nový produkt, musí často nejprve analyzovat původní celky, které měl k dispozici, a synteticky propojit jejich části. Má-li například navrhnout, jak přestavět místní parčík tak, aby byl lépe průchodný, a přitom se nemusely kupovat nové materiály ani zařízení, musí rozpoznat, z čeho všeho se parčík skládá i to, proč byl doposud uspořádán poněkud klikatě a teprve po takové analýze může začít sestavovat nové rozvržení cest, přesuny kopečků, laviček, obručníků, přesazování keřů.

Myšlením na vyšších hladinách si lépe osvojujeme informace, a to zejména pokud práce na zadání probíhá v kooperaci s dalšími žáky a může dojít k tzv. sociokognitivnímu konfliktu. (Někteří žáci budou věc chápat jinak než druzí, budou mít jiný názor. Porozumění, které měl jednotlivec, bude otřeseno – aby se potom mohlo prohloubit nebo poopravit.) Pokud žáci začali řešit zadání s určitou individuální sumou poznatků a jejich určitým pochopením, je takřka jisté, že během řešení zadání, které vyžaduje použití těchto znalostí ve vyšších myšlenkových operacích, se množství osvojených poznatků rozšíří, poznatkové struktury v mysli se zpřesní a porozumění látce bude hlubší.

Myšlení na vyšších hladinách žáky motivuje k učení. Pro naše rozhodování o vyučovací hodině i celoročním plánu je také důležité si uvědomovat, že vyšší myšlenkové operace, zejména hodnotící posuzování a tvořivá syntéza, jsou tím, co žáky v životě i ve škole baví, ať už to umějí v dost vyspělé kvalitě, nebo ne. A naopak, pouhé pamatování jim sice připadá snadnější (zejména těm línějším), ale ve skutečnosti je taková práce pro ně stejně nevítaná jako námaha s myšlením.

I malé děti přirozeně používají myšlenkové operace vyššího řádu. Ani v Bloomově taxonomii neplatí zkreslovaná nebo jen špatně pochopená Komenského zásada „od jednoduchého ke složitému“, lépe řečeno neplatí pro myšlenkové operace (platí samozřejmě pro věcné obsahy,

NÁRODNÍ INSTITUT PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ krajské pracoviště Karlovy Vary

ačkoli i tady by se dalo říct spíše než od jednoduchého ke složitému, „od blízkého k vzdálenějšímu“, „od uchopitelného k představovanému“, „od osobní zkušenosti dítěte k jejímu rozšiřování, zobecňování a abstrakci“).

3.5.2. Aktivní slovesa – pomoc i past

Celá Bloomova taxonomie je jen pomůcka. Proto důvtipní učitelé vyvinuli celou řadu drobných fíglů, které využití Bloomovy taxonomie zjednodušují. Jedním z nich je citlivost na tzv. aktivní slovesa. Ale aktivní slovesa (pokud jim rozumíme jako slovesům, která popisují, co žák dělá: např. popiš, přiřaď, uspořádej, najdi rozdíly, rozviň, doporuč) vlastně s podstatou Bloomovy taxonomie nijak přímo nesouvisejí. Snad nám jen pomohou vyhnout se kdysi oblíbeným cílovým formulacím typu „žák rozumí hydraulickému lisu“ nebo „žák vnímá rozdíl mezi zeměpisnou šířkou a zeměpisnou délkou“, „žák zná díla Karla Maye“ apod. Když učitelé mluví o aktivních slovesech, mívají na mysli taková slovesa, která popisují pozorovatelné děje. Například ve formulaci cíle „žák vyjmenuje všechna díla Karla Maye“ je užito sloveso, které skutečně říká, co má žák udělat – na rozdíl od formulace „žák zná všechna díla Karla Maye“, kdy nevíme, zda se očekává, že je vyjmenuje nebo přečte nebo třeba zhlédne ve filmových adaptacích, či zda zná jejich hrdiny nebo zda vyznává jejich morální naučení.

Z toho vyplývá, že slovesem „vyjmenuje“ se definuje úkol, který je v tomto případě na nejnižší úrovni Bloomovy taxonomie, na úrovni reprodukce zapamatovaných údajů. Mohlo by se zdát, že když si osvojíme zásobárnu „aktivních“ sloves vhodných pro popis zadání na jednotlivých úrovních Bloomovy taxonomie, že už nemusíme tak moc přemýšlet a že sestavování zadání k práci pro žáky půjde samo. **Ale důležitou složkou pro jednoznačnější určení toho, zda předepsaný úkol nebo očekávaný výkon je na hladině LOT nebo HOT, je uvedení podmínek, za kterých bude úkol plněn.**

Příklad 1: „Žák definuje pojem fotosyntéza.“ Pokud se setkáme s tímto zadáním, nemáme úplnou jistotu, co jím autor přesně myslel, navzdory tomu, že obsahuje aktivní sloveso „definuje“. Jaké jsou možné výklady:

- a) *definuje* = zopakuje z paměti definici, kterou mu učitelka nadiktovala do sešitu nebo která je v učebnici (LOT – znalost)
- b) *definuje* = přeřiká svými slovy definici, která mu byla dříve sdělena (LOT – porozumění)

NÁRODNÍ INSTITUT PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ krajské pracoviště Karlovy Vary

c) *definuje* = vytvoří a formuluje svou vlastní definici, třeba na základě skupinového zpracování zdrojů informací nebo experimentu (HOT – syntéza)

Pokud nám jde o to, aby žáci operovali na úrovni vyššího řádu, pak je třeba, aby očekávaný výstup byl formulován obdobně jako v bodě (c).

Asi každý vidí, že práce v hodině, která má žáka dovést k úrovni LOT v bodu (a) nebo (b), bude jiná, než práce, která ho připravuje k bodu (c) na úrovni HOT. Žáci se zadáním (a) nebo (b) potřebují vyslechnout nebo si přečíst výklad termínu „fotosyntéza“, kdežto žáci se zadáním (c) potřebují promýšlet, kde se bere energie a hmota potřebná k růstu rostlin, potřebují vyzkoumat, vypořádat nebo nastudovat rozmanité chemické a růstové procesy v rostlinách za různých světelných podmínek (jak jim je asi předpřipravil učitel), potřebují čas (a možná jistou náznakovou pomoc učitele) na formulování hypotéz, na diskuse o svých hypotézách a hledání i provádění důkazů. Učitel se bude muset mnohem více připravovat a být během výuky flexibilní, ale na druhé straně při jedné výukové situaci bude dětem poskytovat příležitost, aby rozvíjely nejenom paměť a svou zásobu odborných termínů, ale také aby získávaly dovednosti odborné práce (pozorování, vyvozování závěrů, ověřování závěrů pokusem i diskusí atd.). Rozvoj kompetencí, které se z takových znalostí a dovedností skládají, nebude učitel muset ve výuce dohánět někde jinde a jindy ani nějak odtrženě od skutečnosti, na kterou se žáci v biologii připravují.

„Hraní“ s formulacemi očekávaných výstupů na různých úrovních Bloomovy taxonomie nám může odhalit slabiny v našem přemýšlení o nich. Je možné, že definovat pojem fotosyntéza na základě vlastního zpracování zdrojů informací nebo experimentu je prostě pro žáky ve škole nemožné, buď z důvodů časových, nebo proto, že látka je příliš obtížná na to, aby byla tímto způsobem žákům určitého věku nebo vývojového stadia představena. Pak je otázka, co jiného s „dějem fotosyntéza“ (nebo jakýmkoli jiným) můžeme ve škole dělat, aby to žáci byli schopni pochopit a aby z toho měli užitek. Zde by nám mohlo pomoci, když ovládneme analýzu učiva. Tedy když jsme schopni v předepsaném tematickém okruhu najít fakta, pojmy a generalizace a určit, zda látka jako taková je vhodná pro vývojovou (věkovou) úroveň našich žáků nebo jak to udělat, aby se takovou stala.

Poučení pro tvorbu ŠVP – nesázejme pouze na aktivní slovesa. Pohrajme si s formulacemi.

Formulujme výstupy i s uvedením důležitých okolností, za nichž mají být žáky dosaženy. Jen tak bude jasné všem, kteří budou podle našeho ŠVP vyučovat, o č doopravdy mají usilovat.

NÁRODNÍ INSTITUT PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ krajské pracoviště Karlovy Vary

Příklad 2: „Žák nakreslí komiks o řešení problému s odpadky v naší obci.“ Jak si může čtenář ŠVP vysvětlit, co se od žáka očekává:

- a) *nakreslí komiks* = vyjádří jím děj nebo situaci, kterou dobře ze své obce zná (LOT porozumění)
- b) *nakreslí komiks* = žák komiks vytvoří tak, že vychází z řady zdrojů a svých zkušeností, navrhne v komiksu řešení problému (HOT syntéza)
- c) *nakreslí komiks* = může vycházet ze známé situace jako v příkladě (a), ale komiks bude navíc obsahovat nějaké hodnocení situace nebo řešení, které bylo v obci přijato, popřípadě žák zároveň navrhne lepší řešení (HOT syntéza a hodnocení)

Kreslení komiksu sice bude ve všech případech tvořivou činností, tedy na úrovni syntézy (HOT), jenže myšlení ekologické nebo občanské se v (a) a (b) odehrává jen na úrovni LOT. A v hodinách ekologie nebo občanské výchovy mohou kompetence výtvarné být nanejvýš věcí mezipředmětových vztahů. Myšlení HOT potřebují žáci rozvíjet právě na úkonech a látce daného oboru. Proto chceme vyšší úrovně myšlenkových operací rozvíjet právě přímo na problematice daného oboru – ekologie ap. I v případě tohoto výstupu by bylo pro jednoznačné pochopení toho, které myšlenkové operace mají být zapojeny, vhodné doplnění okolností či podmínek, za nichž má být výstup dosaženo. Například: „Žák posoudí a zhodnotí způsob řešení nakládání s odpady v naší obci na základě vlastní práce se zdroji informací, své hodnocení zdůvodní.“

Z očekávaného výstupu zmizelo slovo komiks. Jak by tento výstup mohl být konkretizován pro úroveň třídního vzdělávacího programu: „Žák jako člen pětičlenného redakčního týmu prozkoumá situaci s řešením odpadů v naší obci.“ Na základě takto získaných informací zpracuje komiks pro školní časopis, v němž čtenáře s přijatým řešením a jeho důvody seznámí; dále stávající řešení zhodnotí, popřípadě navrhne řešení podle něho lepší.“ Taková formulace je hodně svazující. Kdyby byla na úrovni školního programu, zavazovala by všechny učitele, kteří budou vyučovat předmět, v němž se tento očekávaný výstup ocitne (občanská výchova? ekologická výchova? výchova k udržitelnému životu?), aby se svou třídou na něm pracovali ve skupinách, aby vytvářeli komiks právě pro školní časopis. Co když se konkrétní třídě s konkrétní učitelkou nebude hodit, aby zpracovávaly výstup formou komiksu, protože potřebují trénovat spíše formu argumentačního psaní nebo potřebují trénovat ústní prezentaci? Co když chtějí připravit leták, který bude distribuován do schránek občanů a bude je nabádat ke změně zacházení s odpadem? Proto z očekávaného výstupu na úrovni školního programu komiks jako formální podoba výstupu vypadl.

NÁRODNÍ INSTITUT PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ krajské pracoviště Karlovy Vary

Při hledání a formulování okolností či podmínek, za nichž má být očekávaného výstupu dosaženo, musíme dbát na to, abychom se zabývali jen těmi podmínkami, které je třeba stanovit pro jasnost v tom, na jaké úrovni Bloomovy taxonomie se náš výstup ocitá. Stanovení podmínek má zajistit, že si žádný vyučující nebude moci převést výstup z námi zamýšlené vyšší hladiny na nežádoucí hladinu nízkou, a například místo vytváření definic žáky jim poskytnout hotové „správné“ definice. Určování metod a typu materializovaných výstupů ale nepatří k podmínkám.

Příklad 3: „Žák uvede příčiny historické události.“ Jak si může čtenář ŠVP vysvětlit, co se od žáka očekává:

- a) *uvede příčiny* = žák je zopakuje po výkladu učitelky (LOT – reprodukce nebo porozumění)
- b) *uvede příčiny* = žák se bude zabývat rozbořem přiměřeně složitých materiálů o dané historické události a příčiny sám určí (HOT – analýza)

V tomto příkladě by bylo možné sloveso „uvede“ nahradit slovesem „určí“. I to je bez vymezení dalších podmínek málo určující. Pro učitele, který nemá velkou zkušenost s tím, jak vést práci žáků aktivními metodami výuky a učení, by mohlo být dostatečné, když žák navzdory formulaci „určí“ příčiny opravdu jen „uvede“ neboli „vyjmenuje“ v písemce nebo při ústním zkoušení. Jak zformulovat výstup, aby opravdu vyžadoval od žáků zapojení myšlení vyššího řádu, v tomto případě k analýze? A aby učiteli jasně naznačil, jaké aktivity má tedy do plánu hodiny zařadit? Co třeba: „Žák nalezne v předloženém textu místa, která hovoří o příčinách dané historické události.“ Tohoto výstupu by podle náročnosti textu a složitosti věci samé (tedy příčin historické události) mohli dosáhnout i žáci v šesté třídě. Pokud bychom chtěli takový výstup formulovat pro zkušenější žáky, necháme je opět analyzovat nějaký zdroj informací – hledat v něm a nalézat příčiny – ale dostupný zdroj bude pro žáky komplikovanější. Například by mohli příčiny hledat v několika materiálech různé kvality: „Žák nalezne v ukázkách autentických dobových materiálů příčiny dané historické události.“

3.5.3. Očekávané výstupy oborů v RVP ZV očima HOT a LOT

LOT a HOT v očekávaných výstupech oborů, jak je předepisuje RVP ZV. Jak rozpoznat, které úrovně myšlenkových operací očekávané výstupy předepisují. Několik výstupů přímo z RVP ZV.

Tematický okruh Biologie hub ze vzdělávacího oboru Přírodopis

Výstup 1: „Žák rozpozná naše nejznámější jedlé a jedovaté houby s plodnicemi a porovná je podle charakteristických znaků.“

NÁRODNÍ INSTITUT PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ krajské pracoviště Karlovy Vary

První část výstupu je na úrovni znalosti. Druhá část výstupu není zcela jasná. „Porovnávat podle charakteristických znaků“ napovídá úrovni „analýza“. Analýza by to skutečně byla v případě, že by žák sám musel charakteristické znaky identifikovat a teprve pak podle nich houby srovnat. Pokud mu byly charakteristické znaky sděleny v rámci výkladu o našich nejznámějších houbách, pak při porovnávání už jde jen o porozumění.

Není však jedno, zda žák jenom porozuměl, nebo zda umí analyzovat nalezené houby? Kterou z těchto operací žák opravdu potřebuje? Určitě tu, která mu umožní přežít konzumaci hub natrhaných v lese – tedy nikoli porovnávat modelové houby s jasnými znaky jako z atlasu ani dvojice hub, které se výrazně liší (hřib – kozák, masák – bedla), nýbrž houby různě adaptované danému prostředí nebo houby velmi podobné, které se snadno zaměňují – s tragickými následky.

Tematický okruh Biologie hub ze vzdělávacího oboru Přírodopis

Výstup 2: „Žák vysvětlí různé způsoby výživy hub a jejich význam v ekosystémech a místo v potravních řetězcích.“

Pro dosažení tohoto očekávaného výstupu by postačilo, kdyby žák svými slovy zopakoval učitelčin výklad o tom všem, o čem se ve výstupu hovoří. Bude to úroveň „porozumění“. Ale i žák, který by se naučil danou látku zpaměti a bez porozumění, by asi uspěl, pokud by výklad učitelky nebo učebnice reprodukoval a učitelka by mu nepoložila žádnou otázku, která by jeho (ne)porozumění mohla odhalit. Máme možnost tento výstup nějak předělat, aby žáci při jeho naplňování museli zapojit i složitější myšlenkové operace? V zásadě tomu nebrání žádný předpis. Pokud posuneme výstup směrem k vyšším hladinám Bloomovy taxonomie, zcela jistě dosáhneme i hladin nižších.

3.5.4. Bloom a čas

Představme si, že budeme usilovat o dosažení výstupu 2 přesně tak, jak je v RVP ZV nabídnut. Pak nám zabere třeba jednu vyučovací hodinu, během níž se žáci od učitelky dozvědí všechny podle ní podstatné informace o výživě hub atd. Na přezkoumání toho, zda si žáci výklad zapamatovali, může stačit krátký test zaměřený na nejdůležitější poznatky nebo třeba i jen pár otázek položených ústně.

Ve chvíli, kdy budeme svůj cíl (OVP) formulovat tak, aby při jeho dosahování procvičovali žáci víc než paměť, dostaneme se do časové tísně. Například pokud by žáci sami zjišťovali různé způsoby výživy hub, mohli by to dělat v kooperativních skupinách, které se budou věnovat

NÁRODNÍ INSTITUT PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ krajské pracoviště Karlovy Vary

vždy jednomu z existujících způsobů, a pak se o svých zjištěních budou navzájem informovat. Při této činnosti by museli zapojit jak znalosti, tak analýzu a syntézu, možná i hodnocení (to kdyby různé způsoby výživy hub porovnávali a vyvozovali by z toho nějaké závěry o výhodnosti a rizikovosti jednotlivých způsobů). Pochopitelně by taková práce byla dobrou příležitostí také pro rozvíjení klíčových kompetencí, zcela určitě komunikace, učení, spolupráce. Na zbývající další části OVP („vysvětlit význam hub v ekosystémech a místo v potravních řetězcích“) potřebujeme však další čas. Když podrobněji prozkoumáme všechny výstupy v RVP a všechno učivo, které je do nich zjevně i skrytě zahrnuto (a tím pádem je povinné ještě dřív, než se dostalo do školního vzdělávacího programu), zdá se, že příliš mnoho manévrovacího prostoru pro „zlepšování“ očekávaných výstupů tím, že je budeme posouvat na vyšší hladiny Bloomovy taxonomie, nemáme.

Tematický okruh Biologie hub ze vzdělávacího oboru Přírodopis

Výstup 3: „Žák objasní funkci dvou organismů ve stélce lišejníků.“

Má-li žák něco objasnit, bude na to stačit opět LOTová úroveň myšlenkových operací (objasnit může funkci dvou organismů na úrovni porozumění poté, co mu tuto látku učitelka vyložila). Stejně jako v předešlém případě i zde je možné se z úrovně LOT posunout na hladiny HOT, což by zároveň vyžadovalo zapojení takových výchovně vzdělávacích strategií, které by umožňovaly žákům aktivní učení. V tu chvíli nám automaticky naskakují i příležitosti pro trénink klíčových kompetencí.

Při analýze učiva (zde houby) je zajímavé porovnat, k čemu dospěli autoři RVP ZV. Která fakta, pojmy a generalizace zvolili jako nezbytnou součást vzdělávání každého žáka. Například důležitý pojem symbióza, který by jistě žáci mohli pochopit a který by jim řekl mnohé o fungování světa, je pouze v doporučeném učivu. Zatímco speciální případ symbiózy – lišejník – je povinný.

Čím více je v RVP ZV případů takto detailně předepsaného učiva na úkor obecnějších pojmů, tím větší časový tlak je na učitele vytvářen, tím častěji učitelé sáhnou po stručné formě výuky (výklad).

3.6. Jak rozpoznat kvalitu výstupů v ŠVP – příklady

Pro tvůrce školních programů je důležité, aby si dokázali v průběhu vzniku a následné realizace školního programu neustále vyhodnocovat, zda zformulované očekávané výstupy opravdu vystihují, čemu chce škola žáky naučit a zda míří také k naplňování vzdělávacích cílů,

NÁRODNÍ INSTITUT PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ

krajské pracoviště Karlovy Vary

kté reforma přijala za své. Jaké pomůcky můžeme využívat při posuzování očekávaných výstupů, které jsme již formulovali?

3.6.1. Výstup je ověřitelný pozorováním žákovy činnosti

Výstup přímo popisuje, co žák dělá, jeho žakovu očekávanou činnost pomocí sloves.

Žák odvodí a popíše důsledky svého chování pro další aktéry potravního řetězce“. Může být vedena debata o využití slůvka „umí“, v tomto případě „umí odvodit“ (nebo také „dokáže odvodit“). Pokud se donutíme pomocné slůvko „umí“ opustit a jdeme rovnou k věci, že si pomůžeme k tomu, aby naše výstupy čistěji prozrazovaly, jak smýšlíme o tom, co chceme, aby žák dělal. Nejde nám o nějakou skrytou dovednost, potenciální dovednost – naopak chceme, aby svou dovednost žák taky prokázal – aby opravdu udělal to, co má zvládat. Výstupy zformulované tak, že říkají, co žák dělá (popisují jeho jednání či chování), nás spíše dovedou k výuce, která bude poskytovat příležitosti pro akce žáků. Samo využití sloves ještě nezaručí, že výstup je formulován užitečně.

Žák dodržuje zásady pravopisu a píše bez chyb. Takto formulovaný výstup je zdánlivě ověřitelný – mohu nechat žáky něco sepsat a pak se do toho podívat, jak moc chybuji. Ale nevíme, zda máme opravdu požadovat stoprocentní bezchybnost, jaká by plynula z této formulace. Zcela jistě nebudeme čekat od čtvrtáka, že bude psát zcela bez chyb. Když si ale pro 4. ročník stanovíme takto neurčitý výstup (je neurčitý, protože ve skutečnosti neočekáváme úplnou dokonalost ve zvládnutí pravopisu), nebudeme schopni vyhodnotit, nakolik se naše očekávání splnila, když žák bude psát správně všechna slova domácího původu a bude chybovat v cizích slovech.

Obecně lze říct, že můžeme mít v ŠVP podobné neurčité výstupy (které by bylo možné zařadit kamkoli do vzdělávací cesty žáka), ale pak je budeme muset doplnit kritérii dobrého naplnění pro různé vývojové úrovně, obvykle pro určitý ročník. Jen tak budeme vědět, k jakým cílům vlastně míříme, jen tak budeme schopni vyhodnocovat míru dosažení cílů.

„Běžná slova domácího původu píše bez chyb.“ (nejpozději ve 4. ročníku)

„Nedělá pravopisné chyby v běžných slovech cizího původu.“ (nejpozději v 7. ročníku)

„Klade správně čárku v jednoduchých případech větných a souvětých.“ (nejpozději ve 4. r.)

„Klade správně čárku ve větě jednoduché a běžných typech souvětí, ověřuje si interpunkci u souvětých případů složitějších.“ (nejpozději v 8. ročníku)

Tyto výstupy jsou určité a vyhodnotitelné.

3.6.2. Výstup nutí učitele k vytváření příležitostí pro vyšší myšlenkové operace

Tato kapitola navazuje na kapitolu **3.6.1.** Činnost popsaná výstupem vyžaduje zapojení složitějších myšlenkových operací podle Bloomovy taxonomie.

Příklad 1: Výstup na úrovni LOT: *„Uvede příklady několika významných objevů 20. století.“*
Tento výstup umožňuje pouhou reprodukci znalostí.

Výstup na úrovni HOT, který v sobě zahrnuje i předešlý výstup, ale využívá žákovy potenciální znalosti k rozvíjení vyšších myšlenkových operací: *„Vybere objev 20. století, který je podle něj hodně důležitý pro lidstvo, a zdůvodní čím.“*

Příklad 2: Na úrovni LOT je také výstup z RVP: *„Vysvětlí vznik kyselých dešťů, uvede jejich vliv na životní prostředí a uvede opatření, kterými jim lze předcházet.“* Tento výstup umožňuje pouze reprodukovat, co učitelka odpřednášela. V lepším případě to žák vysvětlí svými slovy, a pak bude jeho myšlení na druhé nejnižší úrovni Bloomovy taxonomie, na úrovni jednoduchého porozumění. Změna výstupu na HOT: *„Žák na základě vlastního výzkumu (nebo sběru údajů a studia podkladů) posoudí, co může v jeho regionu přispívat ke vzniku kyselých dešťů a jak se projevují negativní účinky kyselých dešťů v jeho regionu; navrhne opatření, jimiž by jeho region snížil svůj příspěvek ke vzniku kyselých dešťů.“* (Mohl by též promýšlet, co z jeho vlastní spotřeby přispívá ke vzniku kyselých dešťů a co s tím.)

Příklad 3: *„Vysvětlí podstatu jednotlivých potravních řetězců v různých ekosystémech a zhodnotí jejich vztahy.“*

V tomto výstupu je opět skryto nebezpečí pouhého opakování výkladu, ale přeci jen ve slůvku „zhodnotí“, neměli autoři možná na mysli pouhé opakování naučeného. Přesto by bylo zde vhodné doplnit výstup o podmínky či okolnosti, za nichž ho má žák dosáhnout. Součástí výstupu by mohla být třeba formulace: *„zhodnotí na základě vlastní četby“* nebo alespoň *„zhodnotí samostatně“* či *„zhodnotí na zvolených příkladech“*.

Když si příliš mnoho výstupů, které jsou v RVP spíše na úrovni nižších myšlenkových operací (uvede příklady, vysvětlí, objasní...), přeformulujeme tak, aby nutily učitele vytvářet příležitosti pro práci na vyšších úrovních myšlení (vybere něco a zhodnotí to, zformuluje

NÁRODNÍ INSTITUT PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ krajské pracoviště Karlovy Vary

hypotézu na základě vlastního studia problému...), může se stát, že nám nebude stačit počet hodin v učebním plánu. Problém s některými očekávanými výstupy v RVP totiž není jen v úrovni myšlenkových operací, ale také v tom, že učivo zahrnuté už přímo ve výstupech je mnohdy velmi obtížné, má-li být žáky aktivně zpracováno. Když se takové věcně náročné učivo má vyučovat tak, aby se při tom zároveň trénovaly klíčové kompetence, časový nárok stoupá.

3.6.3. Výstupů rozumí nejen autoři

Výstup je formulován tak, že mu rozumí přinejmenším každý učitel daného oboru ve škole a také každý nově příchozí učitel daného oboru. Ještě lepší je, když rozumí i laici (učitelé jiných oborů, rodiče, úředníci, zastupitelé,...). Například: „*Rozlišuje zvukovou a grafickou podobu slova.*“

Pro toho, kdo nezná toto heslo z dřívějších osnov, není úplně jasné, co vlastně dítě dělá, když rozlišuje zvukovou a grafickou podobu slova. Rozlišit zvukovou a grafickou podobu slova patrně dokáže i předškolák, který se už setkal s knihou a ví, že ty klikyháky (grafická podoba) v ní je možné rozluštit a nahlas vyslovit (zvuková podoba). V tomto výstupu jde asi o něco jiného:

„*Píše správně slova, která mají na konci jiné písmeno než hlásku. Zdůvodňuje správný pravopis.*“ V této podobě formulace spíše zajistí, že i nově příchozí učitelka bude vědět, k čemu má se svými žáky mířit.

3.6.4. Výstup je dost obecný, aby různí vyučující mohli svobodně volit vyučovací metodu

Na úrovni školního programu musíme myslet na to, že ve škole bude program realizovat často víc než jeden vyučující. Není proto vhodné, aby formulace očekávaného výstupu předepisovala všem vyučujícím jednotný postup práce. Ani konkrétní podoba výstupního materiálu by neměla být výstupem závazně stanovena (např. formulace nevyžaduje, aby výstup měl formu divadelní hry, sborníku atd. – toto volí učitel, příp. žáci).

„*Žák sepíše rozhovor mezi odsouzeným doktorem Jeseniem a dcerou kata Mydláře, který proběhl v době, kdy se poprvé setkali, a pak jejich rozhovor před Jeseniovou popravou.*“

Tento výstup se hodí do třídní úrovně kurikula, ne do školního programu. Předepisuje jak formu (sepsaný fiktivní rozhovor mezi dvěma postavami), tak i konkrétní učivo. Z hlediska

NÁRODNÍ INSTITUT PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ

krajské pracoviště Karlovy Vary

HOT je to ale výstup pěkný – vede žáky k dovednosti využívat informace v novém kontextu a domýšlet je.

3.6.5. Výstup je dost obecný, aby vyučující mohli volit konkrétní učivo a jeho rozsah

Výstup umožňuje volbu konkrétního učiva i jeho rozsahu, ovšem v rámci dohody ve škole a s respektem k požadavkům RVP. Důležitou roli zde bude hrát také mezioborová dohoda a práce s průřezovými tématy. Nepochybně si ale každý školní tým najde několik učivových okruhů, které bude považovat za tak podstatné, že by se s nimi měly na domluvené úrovni seznámit všechny děti. Takových ale asi bude menšina. Pokud bychom využili předešlého příkladu, můžeme říct, že školní program by neměl učiteli vnucovat, že bude se žáky zkoumat pověsti o katu Mydláři.

3.6.6. Z výstupu je patrné, jak staří či vyspělí žáci by ho měli dosáhnout

„Píše správně slova, která mají na konci jiné písmeno než hlásku a správnost zdůvodňuje.“

Toto je patrně formulace výstupu, který lze poměrně snadno přiřadit k určitému období. Vedle toho *„zaokrouhluje, porovnává a provádí odhady“* je výstup, který bude vypadat jinak na prvním stupni, jinak na druhém a jinak na gymnáziu.

Toto vodítko není zcela univerzální. Může se stát, že škola zvolí takové zpracování očekávaných výstupů, kde k podobně nespécifické formulaci budou přiřazena kritéria zvládnutí daného výstupu pro určité vývojové úrovně (o této možnosti ještě zmínka v dalším bodě).

3.6.7. Výstup propojuje obor s obecnými dovednostmi (klíčovými kompetencemi)

Pokud je to možné a dokážeme to, je dobré propojit výstup v oboru s klíčovými kompetencemi (jejich dílčími složkami). Jde zejména o tu KK, kterou daný obor může prioritně a přirozeně rozvíjet snáze než jiné obory. *„Povzbuzuje spolužáky ve skupině k hledání vícero řešení v aplikačních úlohách s využitím osvojeného matematického aparátu.“*

3.6.8. Postoje jsou ve výstupu zahrnuty do popisu jednání žáků

Výstup není postaven na dosažení postojů, ale je formulován tak, aby požadované postoje musely být prezentovány v nějaké akci žáků, v jejich činnosti. Formulovat postojové výstupy je mimořádně náročné a většinou to nevede k ničemu jinému než k proklamacím.

„Žák je motivován k učení.“

Co s takovým výstupem? Můžeme ho nějak rozumně ověřit? Takový výstup by se měl dostat do výstupu činnostního a ověřitelného, např. „

NÁRODNÍ INSTITUT PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ

krajské pracoviště Karlovy Vary

„Žák si dohledává informace k probírané látce i v doplňkových materiálech,“ nebo „Žák se snaží získat odpovědi na své otázky, které vznikly v průběhu výuky.“

3.6.9. Výstup by neměl být samoučelný

Výstup by neměl požadovat po žákovi zvládnutí nějakých dovedností nebo faktů, jejichž smysl žák nedohlédne. Měl by být formulován jako komplexní výkon žáka v autentické situaci.

„Čte plynule“ je výstup, který sám o sobě postrádá opodstatnění. Chceme, aby žáci četli a rozuměli, četli s radostí, aby v textu nalézali informace apod. K tomu všemu je určitě dobře, když žáci čtou plynule, ale výstup budeme formulovat komplexnějším způsobem, v němž bude plynulost implicitně zahrnuta. Např.: *„Vyhledává v textu informace, které podepřou jeho názor“*, nebo *„vypráví, kde v životě se setkal s tím, o čem vypráví příběh“* atd. Pokud budeme se žáky směřovat k těmto „komplexnějším“ výstupům, budeme jim přirozeně dopřávat dost příležitostí k četbě a tedy tréninku plynulého čtení. Pro mnohé žáky je dokonce snazší zvládnout čtenářské dovednosti, když mají jinou motivaci než mechanicky plynule předčítat. Snáz zvládnou techniku čtení, když vědí, že je nástrojem k dosažení cíle, a ne že je sama o sobě cílem. Podobné je to i s jinými dovednostmi, které ve škole cvičíme.

3.6.10. Ucelenost v očekávaných výstupech

Výuku sceluje průprava k účinnému dorozumívání. Aby učitelovo poučení o pravopise nebo o tom, jak se vhodně komponuje dopis na úřad či napínavé vyprávění, přišlo vždy ve vhodnou chvíli a žáci ho chtěli slyšet a pochopit, je třeba, **aby žáci pravidelně a s dobrým vedením četli, psali a diskutovali**. Tyto tři základní komunikační činnosti se dají zabudovat do ŠVP kolem promyšleně zformulovaných „očekávaných výstupů“. Pro ročníky se stanoví, že děti budou žádány, aby podaly nějaký výkon nebo prováděly soustavně nějakou práci spojenou se čtením, aby něco sepsaly na určené úrovni kvality, aby si o něčem vedly písemné záznamy a reflexe a aby o tom, na co přicházejí, co čtou a píšou, závažně diskutovaly. Takové výstupy je možné zformulovat pro každý ročník a je také snadné je zabudovat do „výchovných a vzdělávacích strategií“ v charakteristice vyučovacího předmětu.

3.6.11. Příklady ucelenosti v očekávaných výstupech

„Žák odlišuje spisovný a nespisovný projev a vhodně užívá spisovné jazykové prostředky vzhledem ke svému komunikačnímu záměru“

V ŠVP si takový výstup uzpůsobíme tak, že například:

NÁRODNÍ INSTITUT PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ

krajské pracoviště Karlovy Vary

- V 6. ročníku žáci „pomáhají spolužákovi v jeho textu vyhledat koncovky a charakteristická slova nespisovná; rozhodnou, zda jim v určité situaci jde v řeči (psané nebo mluvené) o něco závažného a určeného pro veřejnost, nebo zda chtějí na adresáta působit důvěrně, blízce; ve vlastním projevu závažného rázu nahradí slova nevhodně expresivní, ať hrubá, nebo dětská či slangová, neutrálně spisovnými.“
- V 7. ročníku si můžeme přidat náročnosti tím, že žáci „posuzují, zda se nespisovné a spisovné prostředky v cizím textu dobře hodí vzhledem k situaci a záměru sdělení; dokážou při přípravě svého sdělení pojmenovat svůj záměr, s kterým chtějí působit na adresáta, a v promluvě závažné a určené pro veřejnost používají jazyka v zásadě spisovného, v promluvě důvěrnější se vyjadřují souvisle, srozumitelně, avšak bez nároku na spisovnost“.
- V 8. ročníku žáci „vysvětlují možné účinky, které by přineslo použití nespisovných prostředků v daném textu; podle souvislostí věcných odhadují, zda je určitý projev určen veřejnosti, a porovnávají s tím použité jazykové prostředky; ve vlastních promluvách závažných a veřejných udrží spisovnost prostředků po celou dobu, dokážou nevhodné prostředky nahradit vhodnými.“
- V 9. ročníku žáci „promyšleně vybírají pro svůj komunikační záměr vhodné spisovné a nespisovné prostředky, uvádějí důvody svého výběru; rozpoznávají, kdy je v cizím textu užito nespisovného prostředku záměrně, a formulují možné důvody; převádějí text nespisovný do podoby spisovné i naopak a odhadnou, jaké by měla změna účinky na adresáty.“

Při sestavování očekávaných výstupů do řady podle ročníků nemůžeme postupovat podle toho, kterou látku jsme zvyklí kdy odvykládat. Musíme se snažit proniknout do podstaty ovládání dané komunikační dovednosti – v čem tkví to, že žák zvládá určitou komunikační dovednost? Musíme formulovat její složky tak, aby to odpovídalo věku dětí a přitom aby mohly vznikat normální, opravdové řečové akty, čili aby výstupy požadovaly takovou výuku, při které se děti učí tím, že se skutečně dorozumívají.

4. Příklady analýzy očekávaných výstupů

4.1. Výstupy v oblasti psaní podle RVP

RVP nám pro období vzdělávání předepisuje v oblasti psaní výstupy, které sice můžeme často vyložit jako podnět k tradičnímu procvičování gramatiky, ale v nich obsažené dovednosti ve skutečnosti slouží právě produkci souvislých textů:

NÁRODNÍ INSTITUT PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ

krajské pracoviště Karlovy Vary

V prvním období:

1. *„Spojuje věty do jednodušších souvětí vhodnými spojkami a jinými spojovacími výrazy.“*
To má samozřejmě smysl při souvislém projevu, nejprve mluveném, v němž však mluvčí (žák) obvykle nemá ještě dost přehled o významových vztazích mezi myšlenkami a částmi souvětí. Proto je důležité, aby aspoň krátké a jednoduché texty z vlastní „myšlenkové dílny“ žáka vznikaly, jakmile může psát i myslet zároveň, bez ohledu na množství pravopisných a dalších chyb.
2. *„Vyjadřuje své pocity z přečteného textu, pracuje tvořivě s literárním textem podle pokynů učitele a podle svých schopností.“* Bude na učitelích, které příležitosti pro svou třídu promyslí, aby děti považovaly za důležité vyslovit svůj dojem, případně písemně přepracovat část textu, například do dialogu pro předvedení ve scénce.

Ve druhém období:

3. *„Odlišuje větu jednoduchou a souvětí, vhodně změní větu jednoduchou v souvětí.“* Pouhé určování může snad mít význam pro rozhodování o kladení čárky mezi větami, ale zároveň jde o stylizační význam jednoduchého a souvětího vyjádření: složitější souvislosti se vyjadřují právě souvětím (se specifickými spojkami), jednoduchá věta je razantnější atp. Tento výstup RVP se kryje s následujícím: *„Užívá vhodných spojovacích výrazů, podle potřeby projevu je obměňuje,“* – i zde je tedy nutné psát „projev“, čili souvislý text, aby žákovi vyplynula potřeba obměn spojek.
4. *„Vyjadřuje své dojmy z četby a zaznamenává je.“* Zde pokračuje snaha již z prvního období (výstup 2.). Vyjadřování a zapisování dojmů má navíc velký význam i pro výchovu ke čtenářství – vede žáka k vnímání četby, jež je nutné pro rozvoj myšlení.
5. *„Volně reprodukuje text podle svých schopností.“* Tento výstup by mohl zavádět učitele k zneužívání volné reprodukce pro pouhou kontrolu toho, zda žák text vůbec četl nebo zda a nakolik porozuměl. Ve skutečnosti jde o to, že mezi dětmi je důležité vzájemné vypravování příběhů, které četly, neboť si tak doporučují knížky k četbě, sdílejí napětí a radost z četby. Volnou reprodukcí se také ovšem učí vnímat klíčová místa (postavy, události) i časovou posloupnost v textu. Tyto nácvikové a kontrolní cíle však nemají převažovat nad autentickým hovorem o četbě, jinak žáky odpuzujeme jak od vypravování, tak od četby samé. Proto například učitel nebude žáka za příliš volné vypravování známkovat ani peskovat, nýbrž umožní jemu a spolužákům, aby potřebu přiměřeného předávání příběhu dali najevo svými doplňujícími otázkami. Je samozřejmé, že v ŠVP bude také zahrnuta průprava dětí k takovému vypravování – vytváření různých

NÁRODNÍ INSTITUT PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ

krajské pracoviště Karlovy Vary

nápomocných schémat k obsahu čteného textu (myšlenkové mapy, grafy vlastností a činů postav, časová linka událostí příběhu atp.).

6. *„Tvoří vlastní literární text na dané téma.“* To, že RVP obsahuje tento výstup už na konci druhého období (do 5. třídy), ukazuje, jak důležité je dávat dětem možnost psát podle vlastní potřeby a vůle. Pochopitelně to neznamena, že v březnu v pátém ročníku učitelka řekne dětem, aby napsaly svoji pohádku. Musí tomu přecházet delší (víceletá) příprava v psaní a v pozorování toho, jak jsou cizí texty napsány, jak se pojmenovává postava a její vlastnosti, jak se v textu vyjadřují činy a jejich důvody atp.

Ve třetím období:

7. *„Odlišuje spisovný a nespisovný projev a vhodně užívá spisovné jazykové prostředky vzhledem ke svému komunikačnímu záměru.“* Nebylo by vhodné zkoušet žáky z toho, aby nad hotovými cizími texty rozhodovali, zda jsou psané nářečím, obecným jazykem nebo spisovně. (Žák chce pro určitý záměr vyjádřit adekvátně – pro pobavení posluchačů a vystižení nálady nebo povahy použije v svém textu prostředků nespisovných, pro dodání lesku nebo vážnosti jiného textu se vystříhá nespisovnosti, atd.). Důležitý je tu právě onen komunikační záměr a ten existuje jen tehdy, když žák sám skutečně vytváří konkrétní a smysluplný text, jímž chce někoho pobavit nebo přesvědčit nebo prostě o něčem informovat.
8. *„Využívá poznatků o jazyce a stylu ke gramaticky i věcně správnému písemnému projevu a k tvořivé práci s textem nebo i k vlastnímu tvořivému psaní na základě svých dispozic a osobních zájmů.“* Výstup se do značné míry překrývá s předchozím (7). Výstup v RVP jasně dává najevo, že tvořivé psaní a práce s textem (jeho různé přepisování do jiných forem, jiných záměrů atp.) jsou pro žáky v základní škole velmi důležité.
9. *„Využívá znalostí o jazykové normě při tvorbě vhodných jazykových projevů podle komunikační situace.“* Kryje se v podstatě s ostatními body – 7, 8, 11, ale obsahuje navíc i závazek psát (a mluvit) v různých situacích, nejen tedy ve třídě pro učitele nebo pro spolužáky, ale vytvářet texty určené mnoha různým adresátům vně školy.
10. *„Rozlišuje významové vztahy gramatických jednotek ve větě a v souvětí.“* Rozlišování toho, které slovo (nebo spojení slov, „syntaktická jednotka“) ve větě svým významem blíže informuje o slově jiném, by mohlo být pouhým procvičováním „skladebních dvojic“. Avšak zařazení tohoto očekávaného výstupu do RVP znamená, že nám má jít o smysl takového rozlišování: totiž o to, aby v souvislém projevu byly mezi slovy ve větě vždy jasné významové vztahy, a věta bylo tudíž hned jasné rozumět. (Například ve větě *„Na cestě domů jsme uviděli lyžaře, jak se řítí na strom“* žák nemá jasno, zda jde o cestu jako

NÁRODNÍ INSTITUT PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ

krajské pracoviště Karlovy Vary

dráhu nebo jako putování, zda jel domů lyžař nebo my pozorovatelé. Malou změnou předločky můžeme větné vztahy učinit jasnými: při cestě domů... nebo cestou domů...) Je to dovednost důležitá (významové vztahy mezi slovy ve větě) i pro tvorbu textů, když žák upravuje předchozí verzi svého rukopisu a vkládá nová slovíčka, mění slovosled apod.

11. „*V písemném projevu zvládá pravopis lexikální, slovtvorný, morfologický i syntaktický ve větě jednoduché i souvětí*“ – víceméně se kryje s výše rozebraným bodem 7, 8, 9.
12. „*Rozlišuje spisovný jazyk, nářečí a obecnou češtinu a zdůvodní jejich užití*“ – bodem 7.
13. „*Uceleně reprodukuje přečtený text.*“ Kryje se s bodem 5, ale má vyžadovat, aby žákův výstup už byl soustavnější. Nakolik budeme chtít tento výstup RVP ve svém ŠVP rozpracovávat? Smysl takové ucelené reprodukce cizího textu příliš zavání pouhou kontrolou. Ale pro účely vypravěčské, tedy do literární výchovy, takový úkol patří. V ŠVP pokryjeme právě výstupy typu „*Žák dokáže poutavě a souvisle vyprávět pro potěšení ostatních příběh, který sám nevytvořil.*“
14. „*Jednoduše popisuje strukturu a jazyk literárního díla a vlastními slovy interpretuje smysl díla.*“ Výstup náročný na dovednost reflektovat jak obsahy a myšlenky, ale také způsob toho, jak nám je informace podávána. Pro žáky můžeme naplánovat buďto takového analytické výstupy – „*Žák sepíše rozbor krátkého textu, v němž pojedná o tom, která důležitá myšlenka je v něm vyjádřena a jak.*“ Ale je možné, že žáci svou dovednost vnímat strukturu jazyka i ideu díla budou aplikovat v jiných, tvořivějších výstupech, například parodickým přepracováním, dramatizací, vložením nové postavy do děje atp. Je možné, že škola zpočátku bude do ŠVP zařazovat spíše tradiční pojednání tohoto výstupu, a postupně, jak se metodika učitelů bude zdokonalovat, je doplní i výstupy nové.
15. „*Rozpoznává základní rysy výrazného individuálního stylu autora.*“ Výstup poslouží pro tvorbu explikativního, vysvětlujícího textu, v němž žák „*pojedná*“ určitý cizí text – bylo by jistě vhodnější se nedržet znění RVP, ale dávat žákům konkrétní text, v němž je možné rysy autorské nalézat a pojmenovávat, než nutit je, aby si pamatovali, že Vančura píše archaizujícím jazykem nebo že Žáček je vtipný.
16. „*Formuluje ústně i písemně dojmy ze své četby, návštěvy divadelního nebo filmového představení a názory na umělecké dílo.*“ Zde mají žáci dosahovat vyšší kvality výkonu, než v bodě 4. Zda si škola zvolí do ŠVP konkrétnější výstupy, v nichž určí, že žáci mají psát tyto své dojmy pro sebe, pro spolužáky, pro zveřejnění nebo jako dopis diváka do televize atd., už si určí sama. Možná to ponechá až na rovinu programů třídy. Avšak rozlišení pro koho jsou dojmy spisovány, by možná měli dodržet všichni češtináři ve škole.

NÁRODNÍ INSTITUT PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ

krajské pracoviště Karlovy Vary

17. „*Tvoří vlastní literární text podle svých schopností a na základě osvojených znalostí základů literární teorie.*“ Navazuje na bod 6 z prvního stupně a také pro něj platí, že žák nemůže být žádán, aby takový text vyplodil bez soustavné průpravy během let.
18. *Rozlišuje literaturu hodnotnou a konzumní, svůj názor doloží argumenty.*“ Omezení na pouhé výroky o hodnotě děl, by žáky vedlo k vyslovování jen svých povrchních dojmů o tom, zda se knížka líbila, nebo ne. Pokud nám jde o to, aby se naučili hodnotit rozumně a po dobré úvaze, bude vhodné si do výstupu ŠVP zařadit požadavek, aby se vyjádřili písemně. Bude pak blízký bodu 16, ale musí obsahovat i to, že žák zapracuje do svého hodnocení obecně uznávaná hlediska a hodnoty.

5. Příklady výstupů ve ŠVP

5.1. Německý jazyk – analýza očekávaných výstupů – 3. etapa 7. – 9. r.

Očekávané výstupy z RVP ZV

RECEPTIVNÍ ŘEČOVÉ DOVEDNOSTI

Očekávané výstupy

Žák – značky očekávaných výstupů **R**

1. čte nahlas plynule a foneticky správně texty přiměřeného rozsahu
2. rozumí obsahu jednoduchých textů v učebnicích a obsahu autentických materiálů s využitím vizuální opory, v textech vyhledá známé výrazy, fráze a odpoví na otázky
3. rozumí jednoduché a zřetelně vyslovované promluvě a konverzaci
4. odvodí pravděpodobný význam nových slov z kontextu textu
5. používá dvojjazyčný slovník, vyhledá informaci nebo význam slova ve vhodném výkladovém slovníku

PRODUKTIVNÍ ŘEČOVÉ DOVEDNOSTI

Očekávané výstupy

Žák – značky očekávaných výstupů **P**

6. (1)sestaví jednoduché (ústní i písemné) sdělení týkající se situací souvisejících s životem v rodině, škole a probíranými tematickými okruhy
7. (2)písemně, gramaticky správně tvoří a obměňuje jednoduché věty a krátké texty
8. (3)stručně reprodukuje obsah přiměřeně obtížného textu, promluvy i konverzace
9. (4)vyžádá jednoduchou informaci

INTERAKTIVNÍ ŘEČOVÉ DOVEDNOSTI

Očekávané výstupy

NÁRODNÍ INSTITUT PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ

krajské pracoviště Karlovy Vary

žák – značky očekávaných výstupů I

10. (1)jednoduchým způsobem se domluví v běžných každodenních situacích

Očekávané výstupy – 7. ročník	Dílčí výstupy 7. ročník	Učivo	PT ⁵
RECEPTIVNÍ ŘEČOVÉ DOVEDNOSTI			
POSLECH S POROZUMĚNÍM - OVO 3: rozumí jednoduchým pokynům a adekvátně na ně reaguje - OVO 2: rozumí známým každodenním výrazům, zcela základním frázím a jednoduchým větám	- adekvátně reaguje na zadávané pokyny - zodpoví a vyřeší kontrolní otázky a úkoly - odhadne obsah konverzace podle klíčových slov	Pokyny a instrukce - ke školní práci - k pohybovým činnostem - k činnostem každodenních potřeb z dramatizací, z hraní rolí Porozumění vyslechnutým souvislým projevům a dialogům - na známé, předem didakticky připravené téma - v rámci probíraných tematických celků - básně, říkadla, písně - společenské obraty	
ČTENÍ S POROZUMĚNÍM - OVO 1: vyslovuje a čte nahlas plynule a foneticky správně jednoduché texty složené ze známé slovní zásoby - OVO 4: rozumí obsahu a smyslu jednoduchého textu, v textu vyhledá potřebnou informaci a odpoví na otázku - OVO 5: používá abecední slovník, učebnice a dvojjazyčný slovník	- čte nahlas texty foneticky i intonačně správně v rozsahu osvojených tematických celků - zodpoví kontrolní otázky k přečtenému textu - jednoduše a stručně vyjádří hlavní myšlenku textu - vyhledá ve slovníku zadané slovo	Technika čtení - věty jednoduché - výslovnostní pravidla - čtení textu na rytmické úseky - větná intonace - texty tištěné i psané Vlastní čtení s porozuměním - texty se známými osvojenými jazykovými prostředky - názvy a jednoduché popisy věcí - jednoduché monology na připravené téma - jednoduché dialogy Práce se slovníkem - abeceda – seznámení s odlišnostmi vůči české abecedě	

⁵ pokračování tabulky: PT – průřezová témata

NÁRODNÍ INSTITUT PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ

krajské pracoviště Karlovy Vary

PRODUKTIVNÍ A INTERAKTIVNÍ ŘEČOVÉ DOVEDNOSTI – 7. ročník		
ÚSTNÍ PROJEV OVO 7: reprodukuje ústně obsah přiměřeně obtížného textu, promluvy a jednoduché konverzace ▶ OVO 9: zapojí se do jednoduché, pečlivě vyslovované konverzace dalších osob prostřednictvím běžných výrazů, poskytne požadované informace ▶ OVO 6: sdělí ústně základní údaje o své osobě, své rodině, běžných každodenních situacích	▶ evaluace žákovy techniky mluveného projevu je prováděna v rámci evaluace ústního monologického a dialogického projevu ▶ předvede rozhovor se spolužákem na připravené téma ▶ jednoduchým způsobem reprodukuje krátký text ▶ přednese báseň, zazpívá píseň	Technika mluveného projevu - výslovnost jednotlivých fonémů s důrazem na prvky odlišné nebo nepřítomné v mateřském jazyce - zřetelný a foneticky správný ústní projev - slovní a větný přízvuk, rytmus, intonace a větná melodie Projev dialogický - zahájení a ukončení dialogu - začlenění pozdravu, společenských a zdvořilostních frází Projev monologický - jednoduchý popis osob, předmětů a vybraných situací - básně, říkadla, písně
PÍSEMNÝ PROJEV ▶ OVO 6: sdělí písemně základní údaje o své osobě, své rodině a běžných každodenních situacích ▶ OVO 7: reprodukuje písemně obsah přiměřeně obtížného textu, promluvy a jednoduché konverzace	▶ popíše obrázek ▶ napíše krátký text v rozsahu probíraných tematických celků	Písemný projev - jednoduchý popis obrázků - krátké, jednoduché věty v rozsahu tematických celků
JAZYKOVÝ PROSTŘEDEK ▶ OVO 1: vyslovuje a čte nahlas plynule a foneticky správně jednoduché texty složené ze známé slovní zásoby ▶ OVO 8: napíše jednoduchá sdělení za použití základních	▶ evaluace žákovy zvukové stránky jazyka je prováděna v rámci evaluace dovednosti mluveného a čteného projevu ▶ dle diktátu napíše graficky	Zvuková stránka jazyka - artikulace jednotlivých hlásek (dle výskytu v lexikálních jednotkách s důrazem na odlišnosti českého a německého jazyka) - slovní přízvuk - vázání slov ve větě - větný přízvuk, rytmus věty - intonace věty Grafická stránka jazyka

NÁRODNÍ INSTITUT PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ

krajské pracoviště Karlovy Vary

PRODUKTIVNÍ A INTERAKTIVNÍ ŘEČOVÉ DOVEDNOSTI – 7. ročník

gramatických struktur a vět ▶ OVO 6: sdělí ústně i písemně základní údaje o své osobě, své rodině a běžných každodenních situacích, vyplní základní údaje do formulářů ▶ OVO 7: reprodukuje ústně i písemně obsah přiměřeně obtížného textu, promluvy a jednoduché konverzace ▶ OVOP 9: zapojí se do jednoduché pečlivě vyslovované konverzace dalších osob prostřednictvím běžných výrazů, poskytne požadované informace	osvojené výrazy ▶ pozdraví a odpoví na pozdrav ▶ zahájí a ukončí rozhovor ▶ představí sebe a svou rodinu ▶ vyjmenuje a na příkladech uvede barvy ▶ pojmenuje věci ve třídě a své pomůcky ▶ adekvátně reaguje na pokyny ve třídě ▶ popíše svůj rozvrh hodin ▶ vyjmenuje své činnosti v průběhu školního roku a prázdnin ▶ zodpoví otázku, kolik je hodin ▶ vyjmenuje roční období, měsíce, dny v týdnu ▶ popíše počasí typické pro jednotlivá roční období ▶ na obrázcích pojmenuje zvířata ▶ uvede, které zvíře má doma ▶ popíše svůj denní a týdenní plán ▶ pojmenuje základní potraviny, jídla a nápoje ▶ vyjádří, co rád jí a pije ▶ vyjádří pocit hladu a žízně ▶ rozliší zdravou a nezdravou stravu ▶ ukáže na mapě německy mluvící země	- grafická podoba osvojovaných výrazů - psaní velkých písmen u podstatných jmen - základní pravidla německého pravopisu Slovní zásoba - společenské obraty - základní pozdravy - společenské fráze Já a moje rodina - osobní údaje (jméno, pohlaví) - členové rodiny - příbuzenské vztahy Svět kolem nás - barvy Škola - základní vybavení třídy, školní pomůcky - pokyny a instrukce k pohybu ve třídě - vyučovací předměty, rozvrh hodin - školní rok a prázdniny Příroda - čas, hodiny - názvy ročních období, měsíců a dnů v týdnu - počasí - nejběžnější zvířata (domácí zvířata, hospodářská a lesní zvířata, zvířata v ZOO) Volný čas - denní a týdenní plán - zájmová činnost Stravování - nejběžnější potraviny a jídlo - pocit hladu a žízně, žádost a jídlo a pití Reálie
--	--	--

NÁRODNÍ INSTITUT PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ

krajské pracoviště Karlovy Vary

PRODUKTIVNÍ A INTERAKTIVNÍ ŘEČOVÉ DOVEDNOSTI – 7. ročník		
	▸ vyjmenuje jejich hlavní města ▸ uvede odlišnosti mezi českými a německými tradicemi a zvyky ▸ zarecituje báseň, zazpívá píseň	- základní informace o německy mluvících zemích (SRN, Rakousko, Švýcarsko, Lucembursko, Lichtenštejn) - nedůležitější svátky (Vánoce, Velikonoce)
▸ OVO 1: vyslovuje a čte nahlas ▸ plynule a foneticky správně jednoduché texty složené ze známé slovní zásoby ▸ OVO 8: napíše jednoduchá sdělení a odpověď na sdělení za použití základních gramatických struktur a vět	▸ imituje a obměňuje modelové věty ▸ dle modelu substituuje požadované lexikální prvky ve vytvářených slovních spojeních a větách	Mluvnické učivo – tvarosloví Podstatná jména - člen určitý, neurčitý, nulový - užívání určitých a neurčitých členů v 1., 3., 4. pádě jedn. i množ. čísla v závislostech na slovesech a předložkách - rod podstatných jmen (rozdíly mezi rodem českých a německých podstatných jmen) Přídavná jména - v přísudku - skloňování a stupňování (pouze lexikálně podle komunikačních potřeb) Zájmena - osobní a přivlastňovací zájmena (zejména v 1. pádě) - tázací – wer, wo, wohin, was, wie, woher, wann - označení osoby a předmětu osobním zájmenem Číslovky - základní 0100,1000 - řadové 1. – 31. (pouze lexikálně při vyjádření data) - neurčité – einige, viele Slovesa - časování pomocných (sein, haben), pravidelných, nejužívanějších nepravidelných (lesen,

NÁRODNÍ INSTITUT PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ
krajské pracoviště Karlovy Vary

PRODUKTIVNÍ A INTERAKTIVNÍ ŘEČOVÉ DOVEDNOSTI – 7. ročník

		sehen, fahren, laufen), modálních (+ wissen) v přítomném čase - časování pomocných sloves (sein, haben) v préteritu - vazba „ich möchte“ - infinitiv činný přítomný (sagen) Příslovce - 2. a 3. stupeň nejfrekventovanějších příslovcí (pouze lexikálně) Předložky - se 3. pádem aus, bei, mit, nach, von, zu - se 4. pádem ohne, für - užívání předložek k vyjadřování časových údajů (am, um, im) Mluvnické učivo – skladba - slovosled věty jednoduché oznamovací - slovosled věty tázací a rozkazovací - vyjádření záporu včetně kein (odlišnosti v konfrontaci s češtinou) - záporná odpověď na kladnou otázku (nicht mehr) - nutnost vyjádření podmětu (odlišnosti v konfrontaci s češtinou) - věty s neurčitým zájmenem man - větný rámec se způsobovým slovesem
--	--	---

NÁRODNÍ INSTITUT PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ

krajské pracoviště Karlovy Vary

Očekávané výstupy – 8. ročník	Dílčí výstupy – 8. ročník	Učivo	PT
RECEPTIVNÍ ŘEČOVÉ DOVEDNOSTI			
POSLECH S POROZUMĚNÍM ▶ OVO 3: rozumí jednoduchým pokynům a adekvátně na ně reaguje ▶ OVO 2: rozumí známým každodenním výrazům, zcela základním frázím a jednoduchým větám	▶ adekvátně reaguje na zadávané pokyny ▶ zodpoví a vyřeší kontrolní otázky a úkoly ▶ odhadne obsah konverzace podle klíčových slov	Pokyny a instrukce - ke školní práci - k pohybovým činnostem - k činnostem každodenních potřeb (ve vztahu k osvojo- vaným tématům) z dramatizací a hraní rolí Porozumění vyslechnutým souvislým projevům a dialogům - na známé, předem didakticky připravené téma - v rámci probíraných tematických celků - básně, říkadla, písně - společenské obraty - jednoduché popisy osob, předmětů	
ČTENÍ S POROZUMĚNÍM ▶ OVO 1: vyslovuje a čte nahlas plynule a foneticky správně jednoduché texty složené ze známé slovní zásoby ▶ OVO 4: rozumí obsahu a smyslu jednoduchého textu, v textu vyhledá potřebnou informaci a odpověď na otázku ▶ OVO 5: používá abecední slovník, učebnice a dvojjazyčný slovník	▶ čte plynule, foneticky i intonačně správně texty v rozsahu osvojených tematických celků ▶ zodpoví kontrolní otázky k přečtenému textu ▶ jednoduše a stručně vyjádří hlavní myšlenku textu ▶ spojí odpovídající dvojice vět ▶ vyhledá ve slovníku zadaný výraz ▶ objasní, co znamenají vysvětlivky za vyhledá- vanými slovy	Technika čtení - věty jednoduché - jednoduchá souvětí souřadná - výslovnostní pravidla (upevnění) - členění textu na rytmické úseky - větná intonace - texty tištěné i psané Vlastní čtení s porozuměním - texty se známými osvojenými jazykovými prostředky - názvy a popisy věcí - obsahově složitější vyprávění - náročnější dialogy Práce se slovníkem - slovesa – vysvětlivky v závorkách - podstatná jména- vysvětlivky v závorkách	

NÁRODNÍ INSTITUT PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ

krajské pracoviště Karlovy Vary

PRODUKTIVNÍ A INTERAKTIVNÍ ŘEČOVÉ DOVEDNOSTI – 8. ročník		
ÚSTNÍ PROJEV ▶ OVO 7: reprodukuje ústně obsah přiměřeně obtížného textu, promluvy a jednoduché konverzace ▶ OVO 9: zapojí se do jednoduché, pečlivě vyslovované konverzace dalších osob prostřednictvím běžných výrazů, poskytne požadované informace ▶ OVO 6: sdělí ústně základní údaje o své osobě, své rodině, běžných každodenních situacích	▶ evaluace žákovy techniky mluveného projevu je prováděna v rámci evaluace ústního monologického a dialogického projevu ▶ předvede rozhovor se spolužákem na připravené téma ▶ jednoduchým způsobem reprodukuje krátký text ▶ přednese báseň, zazpívá píseň	Technika mluveného projevu - výslovnost jednotlivých fonémů s důrazem na prvky odlišné nebo nepřítomné v mateřském jazyce - zřetelný a foneticky správný ústní projev - slovní a větný přízvuk, rytmus, intonace a větná melodie Projev dialogický - zahájení a ukončení dialogu - začlenění pozdravu, společenských a zdvořilostních frází Projev monologický - popis osob, předmětů a vybraných situací - básně, říkadla, písně
PÍSEMNÝ PROJEV ▶ OVO 6: sdělí písemně základní údaje o své osobě, své rodině a běžných každodenních situacích, vyplní základní údaje do formulářů ▶ OVO 7: reprodukuje písemně obsah přiměřeně obtížného textu, promluvy a jednoduché konverzace	▶ popíše obrázek ▶ napíše jednoduchý, ale delší text v rozsahu probíraných tematických celků	Písemný projev - podrobnější popis obrázků - delší, náročnější souřadná souvětí v rozsahu tematických celků
JAZYKOVÝ PROSTŘEDEK ▶ OVO 1: vyslovuje a čte nahlas plynule a foneticky správně jednoduché texty složené ze známé slovní zásoby ▶ OVO 8: napíše jednoduchá sdělení za použití základních gramatických struktur a vět	▶ evaluace žákovy zvukové stránky jazyka je prováděna v rámci evaluace dovednosti mluveného a čteného projevu ▶ dle diktátu napíše graficky osvojené výrazy	Zvuková stránka jazyka - artikulace jednotlivých hlásek (dle výskytu v lexikálních jednotkách s důrazem na odlišnosti českého a německého jazyka) - slovní přízvuk - vázání slov ve větě - větný přízvuk, rytmus věty - intonace věty Grafická stránka jazyka - grafická podoba osvojovaných výrazů - psaní velkých písmen u podstatných jmen (upevnění) - grafická změna při

NÁRODNÍ INSTITUT PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ

krajské pracoviště Karlovy Vary

PRODUKTIVNÍ A INTERAKTIVNÍ ŘEČOVÉ DOVEDNOSTI – 8. ročník		
▸ OVO 6: sdělí ústně i písemně základní údaje o své osobě, své rodině a běžných každodenních situacích ▸ OVO 7: reprodukuje ústně i písemně obsah přiměřeně obtížného textu, promluvy a jednoduché konverzace ▸ OVO 9: zapojí se do jednoduché pečlivě vyslovované konverzace dalších osob prostřednictvím běžných výrazů, poskytne požadované informace	▸ omluví se a požádá o pomůcku ▸ plynule vypráví o sobě a své rodině ▸ popíše svůj vzhled a vzhled členů své rodiny ▸ vyjmenuje a popíše jednotlivé části bytu ▸ popíše vybavení svého pokoje ▸ pojmenuje pomůcky ve třídě ▸ stručně popíše třídu ▸ dle mapy popíše danou cestu ▸ pojmenuje důležité budovy a obchody ▸ pojmenuje světové strany ▸ pojmenuje některé evropské a mimoevropské státy ▸ vyjmenuje dopravní prostředky ▸ stručně popíše výhody a nevýhody jednotlivých dopravních prostředků ▸ vyjmenuje, jakými koníčky se zabývá ve svém volném čase ▸ pojmenuje různé sporty a hry ▸ vyjmenuje své oblíbené sporty, sportovce, zpěváky apod. ▸ pojmenuje jednotlivé části lidského těla	tvoření množného čísla podstatných jmen - aplikace osvojených pravidel německého pravopisu Slovní zásoba - společenské obraty (pozdravy, omluvy, prosby, žádosti) Já a moje rodina - další osobní údaje o rodině a jejích členech (odkud pocházejí, věk, narozeniny, fyzický popis, zaměstnání) Domov - můj byt, dům (názvy a stručný popis jednotlivých částí bytu) Škola - prohlubování slovní zásoby - popis třídy, školy Město - orientace ve městě - důležité budovy a historické památky Cestování - názvy světových stran - názvy vybraných států - dopravní prostředky - výhody a nevýhody dopravních prostředků Volný čas - sport a hry - oblíbené osoby, skupiny, týmy Péče o zdraví - základní části lidského těla

NÁRODNÍ INSTITUT PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ

krajské pracoviště Karlovy Vary

PRODUKTIVNÍ A INTERAKTIVNÍ ŘEČOVÉ DOVEDNOSTI – 8. ročník		
	▸ pojmenuje jednotlivé části oblečení ▸ „nakoupí“ a „prodá“ potřebné oblečení ▸ ukáže na mapě Německo a Rakousko, vyjmenuje jejich hlavní města a podá základní zeměpisné informace	Oblékání - názvy základních částí oděvu - nakupování oblečení Reálie - Německo – další údaje o něm a jednotlivých spolkových zemích - Rakousko – další údaje o něm a jeho částech - zvyky a tradice v těchto zemích
▸ OVO 1: vyslovuje a čte nahlas plynule a foneticky správně jednoduché texty složené ze známé slovní zásoby ▸ OVO 8: napíše jednoduchá sdělení a odpověď na sdělení za použití základních gramatických struktur a vět	▸ imituje a obměňuje modelové věty ▸ dle modelu substituuje požadované lexikální prvky ve vytvářených slovních spojeních a větách	Mluvnické učivo – tvarosloví Podstatná jména - člen určitý, neurčitý, nulový - užívání určitých a neurčitých členů v 1., 3., 4. pádě jedn. i množ. čísla v závislostech na slovesech a předložkách (upevnění) - množné číslo – pravidla tvorby Přídavná jména - skloňování po členu určitém a neurčitém (orientačně) Zájmena - skloňování osobních zájmen - skloňování přivlastňovacích zájmen - zvrtné zájmeno „sich“ ve 3. a 4. pádě Číslovky - vyjádření váhy, ceny Slovesa - préteritum způsobových sloves - préteritum slabých sloves - perfektum slabých sloves Předložky - se 3. a 4. pádem (Wo? Wohin?)

NÁRODNÍ INSTITUT PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ

krajské pracoviště Karlovy Vary

PRODUKTIVNÍ A INTERAKTIVNÍ ŘEČOVÉ DOVEDNOSTI – 8. ročník		
		Mluvnické učivo – skladba - slovosled po souřadících spojkách - vazba „es gibt“ - vyjadřování budoucnosti přítomným časem - rámcová konstrukce sloves s odlučitelnou předponou

Očekávané výstupy – 9. ročník	Dílčí výstupy – 9. ročník	Učivo	PT, →
RECEPTIVNÍ ŘEČOVÉ DOVEDNOSTI			
POSLECH S POROZUMĚNÍM ▶ OVO 3: rozumí jednoduchým pokynům a adekvátně na ně reaguje ▶ OVO 2: rozumí známým každodenním výrazům, zcela základním frázím a jednoduchým větám ▶ OVO 4: rozumí obsahu a smyslu jednoduchého textu ▶ OVO 2: rozumí známým každodenním výrazům, zcela základním frázím a jednoduchým větám ▶ OVO 4: rozumí obsahu a smyslu jednoduchého textu	▶ adekvátně reaguje na zadávané pokyny ▶ zodpoví a vyřeší kontrolní otázky a úkoly ▶ odhadne obsah konverzace podle klíčových slov ▶ zodpoví a vyřeší kontrolní otázky a úkoly ▶ adekvátně reaguje na vyslechnutá sdělení	Pokyny a instrukce - ke školní práci - k pohybovým činnostem - k činnostem každodenních potřeb z dramatizací, z hraní rolí Porozumění vyslechnutým souvislým projevům a dialogům - na známé, předem didakticky připravené téma - obsahující 20 vět, s jejichž strukturou se už žák seznámil (slovní zásoba, gramatika) - popisy jevů, situací - básně, písně Porozumění sdělením, souvislým projevům, monologům - v rámci probíraných tematických celků - popisy jevů, situací - básně, písně	

NÁRODNÍ INSTITUT PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ

krajské pracoviště Karlovy Vary

Očekávané výstupy – 9. ročník	Dílčí výstupy – 9. ročník	Učivo	PT, →
RECEPTIVNÍ ŘEČOVÉ DOVEDNOSTI			
POSLECH S POROZUMĚNÍM ▶ OVO 3: rozumí jednoduchým pokynům a adekvátně na ně reaguje ▶ OVO 2: rozumí známým každodenním výrazům, zcela základním frázím a jednoduchým větám ▶ OVO 4: rozumí obsahu a smyslu jednoduchého textu ▶ OVO 2: rozumí známým každodenním výrazům, zcela základním frázím a jednoduchým větám ▶ OVO 4: rozumí obsahu a smyslu jednoduchého textu	▶ adekvátně reaguje na zadávané pokyny ▶ zodpoví a vyřeší kontrolní otázky a úkoly ▶ odhadne obsah konverzace podle klíčových slov ▶ zodpoví a vyřeší kontrolní otázky a úkoly ▶ adekvátně reaguje na vyslechnutá sdělení	Pokyny a instrukce - ke školní práci - k pohybovým činnostem - k činnostem každodenních potřeb z dramatizací, z hraní rolí Porozumění vyslechnutým souvislým projevům a dialogům - na známé, předem didakticky připravené téma - obsahující 20 vět, s jejichž strukturou se už žák seznámil (slovní zásoba, gramatika) - popisy jevů, situací - básně, písně Porozumění sdělením, souvislým projevům, monologům - v rámci probíraných tematických celků - popisy jevů, situací - básně, písně	
ČTENÍ S POROZUMĚNÍM ▶ OVO 1: vyslovuje a čte nahlas plynule a foneticky správně jednoduché texty složené ze známé slovní zásoby ▶ OVO 4: rozumí obsahu a smyslu jednoduchého textu, v textu vyhledá potřebnou informaci a odpověď na otázku ▶ OVO 5: používá abecední slovník, učebnice a dvojjazyčný slovník	▶ čte nahlas texty foneticky i intonačně správně texty v rozsahu osvojených tematických celků ▶ zodpoví kontrolní otázky k přečtenému textu ▶ jednoduše a stručně vyjádří hlavní myšlenku textu ▶ spojí odpovídající dvojice vět ▶ vyhledá ve slovníku zadané slovo ▶ objasní, co znamenají vysvětlivky v závorkách	Technika čtení - věty jednoduché - jednoduchá souvětí souřadná - jednoduchá souvětí podřadná - členění textu na rytmické úseky - větná intonace - výslovnostní pravidla (upevnění) Vlastní čtení s porozuměním - texty se známými osvojenými jazykovými prostředky - názvy a popisy věcí - obsahově složitější vypravování - náročnější dialogy Práce se slovníkem - slovesa – vysvětlivky v závorkách	

NÁRODNÍ INSTITUT PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ

krajské pracoviště Karlovy Vary

Očekávané výstupy – 9. ročník	Dílčí výstupy – 9. ročník	Učivo	PT, →
RECEPTIVNÍ ŘEČOVÉ DOVEDNOSTI			
POSLECH S POROZUMĚNÍM ▶ OVO 3: rozumí jednoduchým pokynům a adekvátně na ně reaguje ▶ OVO 2: rozumí známým každodenním výrazům, zcela základním frázím a jednoduchým větám ▶ OVO 4: rozumí obsahu a smyslu jednoduchého textu ▶ OVO 2: rozumí známým každodenním výrazům, zcela základním frázím a jednoduchým větám ▶ OVO 4: rozumí obsahu a smyslu jednoduchého textu	▶ adekvátně reaguje na zadávané pokyny ▶ zodpoví a vyřeší kontrolní otázky a úkoly ▶ odhadne obsah konverzace podle klíčových slov ▶ zodpoví a vyřeší kontrolní otázky a úkoly ▶ adekvátně reaguje na vyslechnutá sdělení	Pokyny a instrukce - ke školní práci - k pohybovým činnostem - k činnostem každodenních potřeb z dramatizací, z hraní rolí Porozumění vyslechnutým souvislým projevům a dialogům - na známé, předem didakticky připravené téma - obsahující 20 vět, s jejichž strukturou se už žák seznámil (slovní zásoba, gramatika) - popisy jevů, situací - básně, písně Porozumění sdělením, souvislým projevům, monologům - v rámci probíraných tematických celků - popisy jevů, situací - básně, písně	
		- podstatná jména-vysvětlivky v závorkách	

PRODUKTIVNÍ A INTERAKTIVNÍ ŘEČOVÉ DOVEDNOSTI – 9. ročník		
ÚSTNÍ PROJEV ▶ OVO 7: reprodukuje ústně obsah přiměřeně obtížného textu, promluvy a jednoduché konverzace	▶ evaluace žákovy techniky mluveného projevu je prováděna v rámci evaluace ústního monologického a dialogického projevu	Technika mluveného projevu - výslovnost jednotlivých fonémů s důrazem na prvky odlišné nebo nepřítomné v mateřském jazyce - zřetelný a foneticky správný ústní projev

NÁRODNÍ INSTITUT PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ

krajské pracoviště Karlovy Vary

PRODUKTIVNÍ A INTERAKTIVNÍ ŘEČOVÉ DOVEDNOSTI – 9. ročník		
▶ OVO 9: zapojí se do jednoduché, pečlivě vyslovované konverzace dalších osob prostřednictvím běžných výrazů, poskytne požadované informace ▶ OVO 6: sdělí ústně základní údaje o své osobě, své rodině, běžných každodenních situacích	▶ předvede rozhovor se spolužákem na připravené téma ▶ reprodukuje krátký text ▶ přednese báseň, zazpívá píseň	- slovní a větný přízvuk, rytmus, intonace a větná melodie Projev dialogický - zahájení a ukončení dialogu - dialogy v rámci probíraných témat Projev monologický - popis osob, předmětů a vybraných situací - básně, písně
PÍSEMNÝ PROJEV ▶ OVO 6: sdělí písemně základní údaje o své osobě, své rodině a běžných každodenních situacích, vyplní základní údaje do formulářů ▶ OVO 7: reprodukuje písemně obsah přiměřeně obtížného textu, promluvy a jednoduché konverzace	▶ popíše obrázek ▶ napíše přiměřeně dlouhý text v rozsahu probíraných tematických celků ▶ na základě vyslechnutého sdělení popíše stručně jeho obsah ▶ vyplní formulář (strukturovaný životopis)	Písemný projev - náročnější popis obrázků - delší, složitější věty, souřadná a podřadná souvětí v rozsahu tematických celků - vyplňování formulářů - (strukturovaný životopis)
JAZYKOVÝ PROSTŘEDEK ▶ OVO 1: vyslovuje a čte nahlas plynule a foneticky správně jednoduché texty složené ze známé slovní zásoby ▶ OVO 8: napíše jednoduchá sdělení za použití základních gramatických struktur a vět ▶ OVO 6: sdělí ústně i písemně základní údaje o své osobě, své rodině a běžných každodenních situacích vyplní základní údaje do formulářů ▶ OVO 7: reprodukuje ústně i písemně obsah přiměřeně obtížného textu, promluvy a jednoduché konverzace ▶ OVO 9: zapojí se do	▶ evaluace žákovy zvukové stránky jazyka je prováděna v rámci evaluace dovednosti mluveného a čteného projevu ▶ dle diktátu napíše graficky osvojené výrazy ▶ stručně charakterizuje vybraného člena rodiny ▶ porovná systém školství českého se systémem v německy mluvících zemích ▶ sestaví dopis s jeho náležitostmi	Zvuková stránka jazyka - artikulace jednotlivých hlásek (dle výskytu v lexikálních jednotkách s důrazem na odlišnosti českého a německého jazyka) - slovní přízvuk - vázání slov ve větě - větný přízvuk, rytmus věty - intonace věty Grafická stránka jazyka - grafická podoba osvojovaných výrazů - psaní velkých písmen u podstatných jmen (upevnění) - základní pravidla německého pravopisu (upevnění) Slovní zásoba Já a moje rodina - charakteristika osob Škola - výuka v německy mluvících zemích (odlišnosti od české školy) Volný čas

NÁRODNÍ INSTITUT PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ

krajské pracoviště Karlovy Vary

PRODUKTIVNÍ A INTERAKTIVNÍ ŘEČOVÉ DOVEDNOSTI – 9. ročník		
jednoduché pečlivě vyslovované konverzace dalších osob prostřednictvím běžných výrazů, poskytne požadované informace	▸ stručně popíše rozdílný způsob života na vesnici a ve městě ▸ při „návštěvě u lékaře“ popíše své problémy ▸ vyjmenuje nejběžnější nemoci ▸ předvede simulovanou scénku (požádá o zboží, velikost, barvu; placení) ▸ objedná si jídlo v restauraci ▸ ukáže na mapě německy mluvící země ▸ vyjmenuje jejich hlavní města ▸ uvede odlišnosti mezi českými a německými tradicemi a zvyky ▸ zarecituje báseň a zazpívá píseň	- korespondence s přáteli (navázání kontaktu) Město - rozdílný způsob života ve městě a na venkově Péče o zdraví - návštěva u lékaře - nejběžnější nemoci Nakupování - obstarání si potřebných věcí - objednání jídla v restauraci Reálie - Švýcarsko – další údaje o něm a o jeho částech - Lucembursko – další údaje - Lichtenštejnsko – další údaje - zvyky a tradice v německy mluvících zemích (prohloubení tématu a slovní zásoby)
▸ OVO 1: vyslovuje a čte nahlas plynule a foneticky správně jednoduché texty složené ze známé slovní zásoby ▸ OVO 8: napíše jednoduchá sdělení a odpověď na sdělení za použití základních gramatických struktur a vět	▸ imituje a obměňuje modelové věty ▸ dle modelu substituuje požadované lexikální prvky ve vytvářených slovních spojeních a větách	Mluvnické učivo – tvarosloví Podstatná jména - přivlastňovací pád - rod podstatných jmen (základní pravidla k zapamatování rodu u pod. jmen v němčině) Přídavná jména - skloňování po členu určitém a neurčitém (upevnění) - skloňování přídavných jmen bez členu - přídavná jména zeměpisná - stupňování pravidelných a nepravidelných příd. jmen Zájmena - zájmeno „es“ a jeho funkce - zájmena vztažná

NÁRODNÍ INSTITUT PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ
krajské pracoviště Karlovy Vary

PRODUKTIVNÍ A INTERAKTIVNÍ ŘEČOVÉ DOVEDNOSTI – 9. ročník		
		Číslovky - skloňování řadových číslovek Slovesa - préteritum silných sloves - perfektum silných sloves - konjunktiv préterita sloves sein, haben - opis „würde“ + infinitiv Příslovce - zájmenná příslovce Spojky - souřadné – und, aber, oder - podřadné – dass, damit, weil, ob Mluvnické učivo – skladba - slovosled po souřadících spojkách - slovosled po podřadících spojkách - postavení větných členů (předmět, příslovečná určení)

Výše uvedené očekávané výstupy vzdělávacího předmětu Německý jazyk uvádí Asociace pedagogů základního školství ČR v projektu financovaném Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem ČR, Mgr. Markéta Králíčková, Německý jazyk

5.2. Německý jazyk – analýza očekávaných výstupů – 3. etapa 6. – 9. r⁶

Výstupy předmětu 6. ročník	Učivo – PT – MZV⁷	→
-----------------------------------	-------------------------------------	---

⁶ Očekávané výstupy Základní školy, Klášterec Nad Ohří, Krátká 676, okres Chomutov. Byly zpracovány v roce 2006 na základě materiálů získaných při školení – Koordinátor školního vzdělávacího programu.

⁷ Pokračování tabulky: PT – průřezová témata, MZV – mezipředmětové vztahy

NÁRODNÍ INSTITUT PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ

krajské pracoviště Karlovy Vary

Výstupy předmětu 6. ročník	Učivo – PT – MZV ⁷
RECEPTIVNÍ ŘEČOVÉ DOVEDNOSTI – R ▪ Čte plynule a foneticky správně jednoduché věty související s probranými tematickými celky. R 1 ▪ Dokáže porozumět obsahu textů v učebnicích a obsahu určitých informací v jednodušších autentických materiálech, týkající se běžných každodenních situací (inzerát, program, kulturní představení, mapy, katalogy). R 2 ▪ Rozumí tomu, co mluvčí zřetelně pomalu říká v rámci jednoduchého rozhovoru na každodenní téma. R 3 ▪ Chápe text jako celek, uvědomuje si vzájemné souvislosti. R 4 ▪ Zná dobře německou abecedu, ovládá práci s dvojjazyčným slovníkem v přiměřeném tempu, osvojuje si gramatický aparát. R 5 PRODUKTIVNÍ ŘEČOVÉ DOVEDNOSTI – P ▪ Používá jednoduché fráze, aby jednoduchým způsobem popsal rodinu, informace o škole, o svých zájmech, umí napsat jednoduchý dopis vyjadřující poděkování, omluvu, blahopřání. P 1 ▪ V rozsahu produktivně osvojených jazykových prostředků tvoří věty, obměňuje slova. P 2 ▪ Reprodukuje text, je schopen vybrat z něj základní informace. P 3 ▪ Dokáže použitím jednoduchých vět požádat o informaci o rodině, škole, volném čase. P 4 INTERAKTIVNÍ ŘEČOVÉ DOVEDNOST – I ▪ Komunikuje o známých tématech, vyžadujících jednoduchou přímou výměnou informací o známých tématech a činnostech. I 1	

Výstupy předmětu – 7. ročník
RECEPTIVNÍ ŘEČOVÉ DOVEDNOSTI – R ▪ Čte nahlas plynule a foneticky správně jednoduché texty obsahující užívanou slovní zásobu. R 1 ▪ Dokáže rozpoznat určité informace v jednodušších autentických materiálech, se kterými přichází do styku pozdravy, osobní dopisy. R 2 ▪ Rozumí frázím a nejběžnější slovní zásobě vztahující se k oblastem, které se ho bezprostředně dotýkají. R 3 ▪ Na základě uvědomění si vzájemných souvislostí v textu odvozuje význam nových slov daného tématu. R 4

NÁRODNÍ INSTITUT PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ

krajské pracoviště Karlovy Vary

Výstupy předmětu – 7. ročník

- Při práci s dvojjazyčným slovníkem je zručný. **R 5**

PRODUKTIVNÍ ŘEČOVÉ DOVEDNOSTI – P

- Použitím jednoduchých frází, umí popsat své základní potřeby, kamaráda, místa, věci, které mu patří; dokáže vytvořit krátká frázovitá sdělení, která se vztahují k záležitostem z oblasti bezprostředních potřeb. **P 1**
- V rozsahu produktivně osvojených jazykových prostředků tvoří věty, obměňuje slova, slovní spojení. **P 2**
- Umí velmi zjednodušeně reprodukovat pohádku, pamětně osvojené mikrodialogy. **P 3**
- Požádá o informaci vztahující se k záležitostem z oblasti bezprostředních potřeb (stravování, nákupy, kontakty), zeptat se na cenu, kvalitu, počet, množství, čas. **P 4**

INTERAKTIVNÍ ŘEČOVÉ DOVEDNOST – I

- Zvládne komunikaci vyžadující jednoduchou výměnu informací, týkající se stravování (požádat o jídlo...), umí vyjádřit, jak se cítí, sdělit o sobě základní informace, říci, co chce, někoho někam pozvat, na pozvání reagovat, omluvit se, přijmout omluvu. **I 1**

Červenou barvou je zvýrazněna náročnější podoba očekávaného výstupu v 7. ročníku (6.).

Výstupy předmětu – 8. ročník

RECEPTIVNÍ ŘEČOVÉ DOVEDNOSTI – R

- Čte plynule a foneticky správně texty obsahující každodenní slovní zásobu. **R 1**
- Dokáže rozpoznat určité informace v jednodušších textech autentických materiálů; na informačních letácích, na nápisích na ulicích, na vlakovém nádraží, v jízdním řádu, nápisy v metru apod. **R 2**
- Rozumí frázím a výrazům, které se vztahují k nejnaléhavějším potřebám a jednoduchým pokynům, jak se dostat z bodu x do bodu y pěšky, nebo prostředky hromadné dopravy. **R 3**
- Na základě uvědomění si vzájemné souvislosti v textu odvozuje význam nových slov běžných témat. **R 4**
- Seznamuje se s prací s významovým slovníkem. **R 5**

PRODUKTIVNÍ ŘEČOVÉ DOVEDNOSTI – P

- Sděluje písemně i ústně v krátkém sledu jednoduchých frází osobní zážitky, co bude dělat. **P 1**
- V rozsahu produktivně osvojených jazykových prostředků tvoří věty, obměňuje

NÁRODNÍ INSTITUT PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ
krajské pracoviště Karlovy Vary

Výstupy předmětu – 8. ročník
jednoduché věty. P 2 ▪ Vyhledá v textu základní informace a jednoduše je ústně a písemně formuluje. P 3 ▪ Získává informaci při nákupu potravin (cena), při cestování (cena jízdenky, příjezd, odjezd vlaku, přestup, zpoždění). P4 INTERAKTIVNÍ ŘEČOVÉ DOVEDNOST – I ▪ Dokáže si vyměnit jednoduché informace, týkající se cestování (zeptat se na cestu, poradit jinému, ptát se a odpovídat na záliby – sport apod.), zeptat se na základní informaci o veřejné dopravě, koupit si jízdenku, vyjádřit (ne)souhlas s jinými. I 1

Zelenou barvou je zvýrazněna náročnější podoba očekávaného výstupu v 8. ročníku (6. – 7.).

NÁRODNÍ INSTITUT PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ

krajské pracoviště Karlovy Vary

Výstupy předmětu – 9. ročník

RECEPTIVNÍ ŘEČOVÉ DOVEDNOSTI – R

- Čte plynule a foneticky správně texty obsahující slovní zásobu **týkající se běžných konkrétních záležitostí včetně internacionalismů, které existují v mateřském jazyce. R 1**
- Dokáže rozpoznat určité informace v jednoduchých **materiálech, se kterými se dostává do styku, jako jsou brožury, nápisy na ulicích, nádražích, programy kulturních představení apod. R 2**
- Dokáže rozumět **natolik, aby vyhověl konkrétním potřebám, obvykle rozpozná téma za předpokladu, že jde o jasně formulovanou pomalou řeč. R 3**
- Na základě uvědomění si vzájemné souvislosti v textu odvozuje význam nových slov běžných témat. **R 4**
- Seznamuje se s prací s významovým slovníkem. **R 5**

PRODUKTIVNÍ ŘEČOVÉ DOVEDNOSTI – P

- **Umí napsat stručný popis nějaké události, umí říci, jaké má plány, co bude dělat. P 1**
- V rozsahu produktivně osvojených jazykových prostředků tvoří věty, obměňuje jednoduché věty, **krátké sledy vět. P 2**
- Vyhledá v textu základní informace a jednoduše je ústně a písemně formuluje. **P 3**
- Dokáže **zvládnout praktické nároky každodenního života – vyžádat jednoduché faktografické informace při navazování kontaktů, návštěvě kulturního zařízení, poslechu rozhlasu, sledování TV, plány do budoucnosti. P4**

INTERAKTIVNÍ ŘEČOVÉ DOVEDNOST – I

- **Zapojuje se do jednoduché konverzace na všeobecná témata, domluví se, co budeme dělat (společný program), umí někam někoho pozvat, a reagovat na pozvání, vyjádřit (ne)souhlas, mluvit o tom, co ho zajímá. I1**

Fialovou barvou je zvýrazněna náročnější podoba očekávaného výstupu v 9. ročníku (6. – 8.).

NÁRODNÍ INSTITUT PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ

krajské pracoviště Karlovy Vary

Očekávané výstupy sou úzce propojeny s klíčovými kompetencemi – níže je uvedena část analýzy klíčové kompetence v předmětu Německý jazyk ze ŠVP – „Moudrá sova se ve světě neztratí“ Základní školy, Klášterec nad Ohří, Krátká 676, okres Chomutov:

Čtyři základní řečové dovednosti, jsou dále rozpracované do 6 oblastí a očekávané úrovně zvládnutí jednotlivých řečových dovedností jsou řazeny od 1. do 5. ročníku. ①②③④⑤ od 6. do 9. ročníku ⑥⑦⑧⑨ = úrovně KK

- **dovednost umět věci pojmenovat a pojmenováním rozumět** – znát slova a jejich významy – bohatá slovní zásoba (rozumět a používat slova cizího původu, slova přejatá; víkend,...)
- **dovednost dávat věci, jevy a pojmy do vztahů** – umět upřesňovat význam jednoho slova pomocí dalších slov a umět výstižně a srozumitelně stavět výpovědi o skutečnosti, o svých myšlenkách apod.
- **dovednost používat spisovný jazyk (mateřštinou je jazyk nespisovný)**
- **dovednost psát texty** (mateřštinou je mluvená podoba)

Škola poskytuje klíčové kompetence, které v zásadě zahrnují dovednosti komunikovat, pracovat s informacemi, číselnými údaji, pracovat v týmu, učit se také všechny nabyté kompetence tvořivým způsobem využívat.

Kompetence komunikativní

DOROZUMÍ SE S OSTATNÍMI LIDMI A POROZUMÍ INFORMACÍM

Učitel zastává funkci pomocníka, poradce, iniciátora učební aktivity, který vytváří příznivé podmínky k rozvoji komunikace.

a) Jazykovými prostředky jsou:

- zvuková stránka jazyka
- slovní zásoba
- mluvnice (skladební prostředky)
- grafická stránka jazyka
- pravopis

b) Cíle:

- poslech s porozuměním
- ústní vyjadřování
- čtení s porozuměním
- písemné vyjadřování

Komunikativní orientace – produktivní, receptivní a interaktivní řečové dovednosti se rozvíjejí v rámci tématických okruhů a řečových situací, z nichž zároveň vychází výběr a uspořádání jazykových prostředků. Témata a řečové situace jsou spojeny jednak s reáliemi německy mluvících zemí, jednak s reáliemi domácími.

NÁRODNÍ INSTITUT PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ

krajské pracoviště Karlovy Vary

Dovednosti žáků, které jsou „ve spirále“ rozvíjeny od 6. do 9. ročníku:

Komunikovat v mluvené i psané formě a rozumět různým typům jednoduchých sdělení v různých situacích (formulovat otázky a odpovídat na ně, vyjadřovat svůj názor)

- ◆ **poslech s porozuměním – žák naslouchá a rozumí různým druhům promluv v různých komunikativních situacích, poradí si v běžných každodenních situacích:**
 - naslouchá s cílenou pozorností, reaguje na gesta
 - dává najevo známky zaujetí; parafrázuje
 - shrnuje, poté komentuje, diskutuje, analyzuje a hodnotí slyšený projev
 - uvědoměle usiluje o pochopení postojů a záměrů účastníků rozhovoru
 - reaguje i na pocity druhého a dává mu pozitivní zpětnou vazbu
 - zaznamenává klíčové informace
 - rozdělí text na odstavce, hledá klíčová slova, pracuje s návodnými otázkami
 - pokouší se o jednoduchou reprodukci
 - rozlišuje porozumění textu jako celku bez detailů a detailnímu porozumění textu
 - zpracuje pokyn
 - vnímá text
 - naslouchá se záměrem, analyzuje a hodnotí slyšený projev
 - určuje věcnost, pravdivost, věrohodnost; u vyjádření postoje mluvčího se snaží pochopit jeho záměr
- ◆ **ústní vyjadřování – žák mluví plynule, srozumitelně a spisovně o skutečnostech; vyjadřuje svůj názor, pocit.**
 - imituje jednoduchá cvičení
 - reaguje na slyšené povely, pokyny, úkoly
 - vytváří mikrodialogy
 - memoruje a obměňuje dialogy
 - zahájí, vede a ukončí dialog
 - neskáče do řeči, respektuje ostatní, (vybírat i mimoškolní tematiku)
 - zapojuje se do činnosti skupiny, přijímá roli
 - respektuje názory ostatních, vyslechne je, zhodnotí
 - dodržuje dohodnutá pravidla (dramatické hry na sebeovládání, slovo má ten, kdo drží míček apod.)
 - vnímá promluvy ostatních a adekvátně reaguje (popř. si dělá zápisky, táže se na věci, které zaujaly,...)
 - snaží se o souvislou mluvu – nacvičuje strukturu
 - tvoří jednoduché věty a souvětí o vlastních prožitcích
 - vypravuje s osnovou (nejprve obrázkovou), využívá pravidel o tvoření vět (slovosled, spojovací výrazy), líčí z vlastních zkušeností, tvoří referáty,...
 - pojmenovává fakta, analyzuje, rozhoduje, tvoří kontrolní otázky
 - zná časovou posloupnost, popisuje
 - ověřuje si sdělovaná fakta dotazem
 - zjištěný fakt pojmenovává, analyzuje, rozhoduje o pravdě, nepravdě, tvoří kontrolní otázky
 - pohotově reaguje na otázky
 - formuluje otázky, žádost, prosbu

NÁRODNÍ INSTITUT PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ

krajské pracoviště Karlovy Vary

- používá v překladech spisovnou češtinu
 - pečlivě vyslovuje a používá adekvátních jazykových prostředků
 - reaguje na otázky a pokyny učitele neverbálně
 - srozumitelně vyjadřuje své myšlenky v jednoduchých vyprávěních, v popisech
 - hraje si se slovy
 - vyjadřuje se jedním slovem a naopak
 - objasňuje význam slov
 - rozvíjí si práci a manipulaci se slovníky s pomocí slovníků; abeceda
 - vyhledává, třídí, řadí, analyzuje, srovnává,... řazení slov objasňuje
 - využívá slova ve větách, mění obsah a význam vět, doplňuje, posuzuje užití vhodného slova a výrazu
 - tvoří vlastní dílo, dokončuje příběh; vymyslí ho s použitím vlastních zkušeností, propojuje poznatky z více oborů
 - ozřejmí si kategorie komunikačního záměru a komunikačního účinku
 - co chci sdělit
 - čeho chci dosáhnout tím, že něco sdělím
 - jak to sděluji
 - jak je něco vyjádřeno
 - jak tomu rozumím
 - čeho se tím pravděpodobně chtělo dosáhnout
 - jak to na adresáta působí
 - vyjadřuje se sebevědomě
 - sám odhaduje, co o tématu ví, ale běžně si neuvědomuje
 - pokouší se vytvářet myšlenkovou mapu hlavních (podstatných) a vedlejších částí
 - třídí fakta na podstatná a nepodstatná, hledá souvislosti, vazby, vztahy,...
 - výstižně formuluje otázky
 - odpovídá na otázky
 - vyjadřuje svůj názor
 - parafrázuje (opakuje vlastními slovy, co mluvčí řekl)
 - reaguje na mínění, pocity druhého
 - rozlišuje soukromý rozhovor a veřejnou komunikaci
- ◆ **žák čte s porozuměním různé druhy přiměřeně náročných textů, orientuje se v textech, výstižně reprodukuje hlavní myšlenky (rozvoj pojmového a obrazného myšlení)**
- čte hlasitě orálně probrané texty
 - hlasité čtení střídá se čtením tichým
 - čte plynule, výrazně, s prožitkem a s porozuměním přiměřeně náročné texty
 - osvojuje si dovednosti analytické a syntetické
 - třídí, porovnává, rozhoduje, co k čemu patří, rozhoduje o nadřazenosti a o podřazenosti tématu (vyhledávací čtení)
 - zjišťuje údaje, doplňuje je, uvědomuje si je, porovnává nové a staré informace, chápe jednotlivé části (zpětná kontrola)
 - reprodukuje jednoduché texty
 - pozná a používá odborná názvosloví
 - vytváří si poznámky, výpisky z textu
 - v textech rozlišuje fakta od názorů
 - překládá krátký souvislý text do češtiny

NÁRODNÍ INSTITUT PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ

krajské pracoviště Karlovy Vary

- používá překladový slovník, nebo využívá PC
 - dbá na stylistickou úroveň vyjadřování v mateřském jazyce
 - zaujímá vlastní postoj k přečtenému
 - rozlišuje pravdy či nepravdy sdělení – richtig x falsch
 - dobře se orientuje v základních písemných zadáních úkolů nebo jiných pokynů a v praktických informacích používaných v učebnicích / nalézá složky tématu:
 - zaměřuje se na vyhledávací čtení
 - pracuje s abecedně sestavenými texty, nachází potřebnou informaci
 - pracuje s odbornou literaturou, slovníky, mluvnicí, s vlastními záznamy,
 - Zaměřuje se na čtení s estetickým prožitkem (intonace, mimika, gestikulace)
 - dramatizuje text (spojení sluchového a vizuálního prožitku)
 - recituje krátké básně
- ◆ **písemné vyjadřování – žák písemně (ústně) vyjádří vlastní myšlenky z vyslechnutého projevu nebo přečteného textu**
- syntéza a analýza vizuální a sluchová podoba slov
 - rytmizuje, skládá, rozkládá, třídí
 - zvládá písemnou podobu vyslovovaných slov
 - přiřazuje slova k obrazovému znázornění slov
 - píše smysluplné věty se správným slovosledem a ve správném pořadí
 - píše jednoduché věty v oblasti každodenní komunikace dle gramatických pravidel
 - vyjadřuje se přesně, výstižně (i pomocí obrázků)
 - používá vhodnou slovní zásobu, pojmenovává,...
 - pokouší se o vlastní tvorbu – jednoduchá vyprávění, popis, básničky, e-mail, dopis, vzkaz, přání,...
 - používá věty jednoduché i souvětí k vyjádření svých myšlenek a názorů
 - třídí, vyhledává, doplňuje, rozhoduje, co k čemu patří – snaží se rozlišovat podstatné a méně podstatné
 - poznává, že je důležité jak se projevuje
 - zda mluví, nebo píše
 - kdo mluví/píše
 - o čem mluví/píše
 - komu co říká/píše
 - proč, za jakým účelem mluví/píše
 - v jaké situaci se mluví/píše
 - zda se mluví/píše bez přípravy, s přípravou
 - reprodukuje hlavní myšlenky textu, knih
 - rozebírá text, třídí názory
 - vyhledává slova, věty, části textů
 - rozdělí text na části, zobrazí hlavní body (osnova)
 - rozdělí text podle smyslu na menší části a tyto části pojmenovává
 - samostatně, popř. s dopomocí zformuluje vlastní myšlenky ve formě sdělení (dopis, pozdrav, telegram, vyprávění)
 - prezentuje výsledky své práce – sloh – vyprávění, popis

NÁRODNÍ INSTITUT PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ

krajské pracoviště Karlovy Vary

5.3. Výstupy a učivo předmětu Český jazyk – I. stupeň základní školy⁸

Očekávané výstupy z RVP ZV

KOMUNIKAČNÍ A SLOHOVÁ VÝCHOVA

Očekávané výstupy – 1. období

Žák:

1. plynule čte s porozuměním texty přiměřeného rozsahu a náročnosti
2. porozumí písemným nebo mluveným pokynům přiměřené složitosti
3. respektuje základní komunikační pravidla v rozhovoru
4. pečlivě vyslovuje, opravuje svou nesprávnou nebo nedbalou výslovnost
5. v krátkých mluvených projevech správně dýchá a volí vhodné tempo řeči
6. volí vhodné verbální i nonverbální prostředky řeči v běžných školních i mimoškolních situacích
7. na základě vlastních zážitků tvoří krátký mluvený projev
8. zvládá základní hygienické návyky spojené se psaním
9. píše správné tvary písmen a číslic, správně spojuje písmena i slabiky; kontroluje vlastní písemný projev
10. píše věcně i formálně správně jednoduchá sdělení
11. seřadí ilustrace podle dějové posloupnosti a vypráví podle nich jednoduchý příběh

JAZYKOVÁ VÝCHOVA

Očekávané výstupy – 1. období

Žák:

12. rozlišuje zvukovou a grafickou podobu slova, člení slova na hlásky, odlišuje dlouhé a krátké samohlásky
13. porovnává významy slov, zvláště slova opačného významu a slova významem souřadná, nadřazená a podřazená, vyhledá v textu slova příbuzná
14. porovnává a třídí slova podle zobecněného významu – děj, věc, okolnost, vlastnost
15. rozlišuje slovní druhy v základním tvaru
16. užívá v mluveném projevu správné gramatické tvary podstatných jmen, přídavných jmen a sloves
17. spojuje věty do jednodušších souvětí vhodnými spojkami a jinými spojovacími výrazy
18. rozlišuje v textu druhy vět podle postoje mluvčího a k jejich vytvoření volí vhodné jazykové i zvukové prostředky

⁸ Uvedené očekávané výstupy uvádí Asociace pedagogů základního školství ČR v projektu financovaném ESF a státním rozpočtem ČR, Mgr. Alena Boušová, Mgr. Věra Dubcová, Mgr. Vlasta Potužáková.

NÁRODNÍ INSTITUT PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ

krajské pracoviště Karlovy Vary

19. odůvodňuje a píše správně: i/y po tvrdých a měkkých souhláskách i po obojetných souhláskách ve vyjmenovaných slovech; dě, tě, ně, ú/ů, bě, pě, vě, mě – mimo morfologický šev; velká písmena na začátku věty a v typických případech vlastních jmen osob, zvířat a místních pojmenování

LITERÁRNÍ VÝCHOVA

Očekávané výstupy – 1. období

Žák:

20. čte a přednáší z paměti ve vhodném frázování a tempu literární texty přiměřené věku
21. vyjadřuje své pocity z přečteného textu
22. rozlišuje vyjadřování v próze a ve verších, odlišuje pohádku od ostatních vyprávění
23. pracuje tvořivě s literárním textem podle pokynů učitele a podle svých schopností

KOMUNIKAČNÍ A SLOHOVÁ VÝCHOVA

Očekávané výstupy – 2. období

Žák:

24. čte s porozuměním přiměřeně náročné texty potichu i nahlas
25. rozlišuje podstatné a okrajové informace v textu vhodném pro daný věk, podstatné informace zaznamenává
26. posuzuje úplnost či neúplnost jednoduchého sdělení
27. reprodukuje obsah přiměřeně složitého sdělení a zapamatuje si z něj podstatná fakta
28. vede správně dialog, telefonický rozhovor, zanechá vzkaz na záznamníku
29. rozpoznává manipulativní komunikaci v reklamě
30. volí náležitou intonaci, přízvuk, pauzy a tempo podle svého komunikačního záměru
31. rozlišuje spisovnou a nespisovnou výslovnost a vhodně ji užívá podle komunikační situace
32. píše správně po stránce obsahové i formální jednoduché komunikační žánry
33. sestaví osnovu vyprávění a na jejím základě vytváří krátký mluvený nebo písemný projev s dodržením časové posloupnosti

JAZYKOVÁ VÝCHOVA

Očekávané výstupy – 2. období

Žák:

34. porovnává významy slov, zvláště slova stejného nebo podobného významu a slova vícevýznamová
35. rozlišuje ve slově kořen, část příponovou, předponovou a koncovku
36. určuje slovní druhy plnovýznamových slov a využívá je v gramaticky správných tvarech ve svém mluveném projevu
37. rozlišuje slova spisovná a jejich nespisovné tvary
38. vyhledává základní skladební dvojici a v neúplné základní skladební dvojici označuje základ věty
39. odlišuje větu jednoduchou a souvětí, vhodně změní větu jednoduchou v souvětí
40. užívá vhodných spojovacích výrazů, podle potřeby projevu je obměňuje

NÁRODNÍ INSTITUT PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ

krajské pracoviště Karlovy Vary

41. píše správně i/y ve slovech po obojetných souhláskách
42. zvládá základní příklady syntaktického pravopisu

LITERÁRNÍ VÝCHOVA

Očekávané výstupy – 2. období

Žák:

43. vyjadřuje své dojmy z četby a zaznamenává je
44. volně reprodukuje text podle svých schopností, tvoří vlastní literární text na dané téma
45. rozlišuje různé typy uměleckých a neuměleckých textů
46. při jednoduchém rozboru literárních textů používá elementární literární pojmy

VZOR – komunikační a slohová výchova – čtení v 1. až 5. ročníku

Očekávané výstupy – 1. ročník	Dílčí výstupy – 1. ročník	Učivo – 1. ročník PT ⁹
ČTENÍ ▶ OVO 1: plynule čte s porozuměním texty přiměřeného rozsahu a náročnosti ▶ OVO 2: porozumí písemným nebo mluveným pokynům přiměřené náročnosti	▶ pozná všechna písmena v tištěném i psaném textu ▶ skládá slova a věty ▶ používá základy techniky čtení ▶ čte jednoduché texty ▶ rozumí čteným slovům, větám, textům ▶ vštěpuje si hygienické návyky při čtení	▶ hlásky, písmena, slabiky, slova, texty podle zvolené nácvikové metody čtení (analyticko-syntetická, genetická, globální) ▶ skládání slov a vět ▶ rozvoj techniky čtení ▶ čtení jednoduchého písemného projevu ▶ praktické čtení - pozorné, přiměřené, rychlé ▶ věcné čtení - porozumění slovům, větám ▶ hygienické návyky při čtení
Očekávané výstupy – 2. ročník	Dílčí výstupy – 2. ročník	Učivo – 2. ročník PT
ČTENÍ ▶ OVO 1: plynule čte s porozuměním texty přiměřeného rozsahu a náročnosti	▶ rozvíjí plynulé čtení krátkých méně náročných textů ▶ zdokonaluje techniku čtení	▶ praktické čtení - pozorné, plynulé přiměřeně rychlé čtení ▶ zdokonalování techniky

⁹ Pokračování tabulky: PT – průřezová témata

NÁRODNÍ INSTITUT PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ

krajské pracoviště Karlovy Vary

Očekávané výstupy – 2. ročník	Dílčí výstupy – 2. ročník	Učivo – 2. ročník PT
OVO 2: porozumí písemným nebo mluveným pokynům přiměřené složitosti	- porozumí jednoduchým textům - při čtení získává informace a nahází klíčová slova - zlepšuje hygienické návyky při čtení	- čtení - cvičné texty pro nácvik techniky čtení - porozumění jednoduchým textům - věcné čtení - čtení jako zdroj informací - čtení vyhledávací (klíčová slova) - hygienické návyky při čtení

Očekávané výstupy – 3. ročník	Dílčí výstupy – 3. ročník	Učivo – 3. ročník PT
ČTENÍ - OVO 1: plynule čte s porozuměním texty přiměřeného rozsahu a náročnosti - OVO 2: porozumí písemným nebo mluveným pokynům přiměřené složitosti	- rozvíjí plynulé čtení náročnějších textů - vyhledá klíčová slova a věty v textu, získá při čtení základní informace - porozumí písemným nebo mluveným pokynům přiměřené složitosti	- praktické čtení - pozorné, plynulé přiměřeně rychlé čtení hlasité i tiché - zdokonalování techniky čtení - porozumění přiměřeným textům - věcné čtení - čtení jako zdroj informací - čtení vyhledávací (klíčová slova, věty) - hygienické návyky při čtení

Očekávané výstupy – 4. ročník	Dílčí výstupy – 4. ročník	Učivo – 4. ročník PT
ČTENÍ OVO 1: čte s porozuměním přiměřeně náročné texty potichu i nahlas	- ví, co obsahuje dodržování správné techniky čtení - podle svých schopností přečte předem připravený text správnou technikou čtení - po tichém čtení je schopen reprodukovat text – zachytí	- praktické čtení - pozorné, plynulé přiměřeně rychlé - uvědomělé hlasité čtení - dodržování správné techniky čtení - tiché čtení - schopnost reprodukce

NÁRODNÍ INSTITUT PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ

krajské pracoviště Karlovy Vary

Očekávané výstupy – 4. ročník	Dílčí výstupy – 4. ročník	Učivo – 4. ročník PT
OVO 2: rozlišuje podstatné a okrajové informace v textu vhodném pro daný věk, podstatné informace zaznamenává	- posloupnosti děje - čte s porozuměním textu - snaží se o přednes čteného textu - dodržuje hygienické návyky při čtení - rozumí pojmům podstatné a okrajové informace - ve vhodné úpravě zaznamená s pomocí učitele podstatné informace - začíná používat slovník a encyklopedie	- posloupnosti děje - čtení s porozuměním - čtení s přednesem - hygienické návyky při čtení - věcné čtení - čtení jako zdroj informací, čtení vyhledávací (klíčová slova a vět) - záznam podstatných informací - literární slovník, encyklopedie

Očekávané výstupy – 5. ročník	Dílčí výstupy – 5. ročník	Učivo – 5. ročník PT
ČTENÍ - OVO 1: čte s porozuměním přiměřeně náročné texty potichu i nahlas - OVO 2: rozlišuje podstatné a okrajové informace v textu vhodném pro daný věk, podstatné informace zaznamenává	- čte s porozuměním přiměřeně náročné texty potichu i nahlas - stále zdokonaluje techniku čtení - pozná orientační prvky v textu - snaží se číst s přednesem - dodržuje hygienické návyky při čtení - rozlišuje podstatné a okrajové informace v textu vhodném pro daný věk, podstatné informace zaznamenává - využívá slovníky a encyklopedie	- praktické čtení - pozorné, plynulé přiměřeně rychlé, uvědomělé hlasité čtení, tiché čtení (pozorné čtení) - zdokonalování techniky čtení - znalost orientačních prvků v textu - porozumění čteným textům - čtení s přednesem - hygienické návyky při čtení - věcné čtení - čtení jako zdroj informací, čtení vyhledávací = rozlišení podstatných a okrajových informací, záznam podstatných informací - využívání slovníků a encyklopedií

NÁRODNÍ INSTITUT PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ

krajské pracoviště Karlovy Vary

VZOR – tvarosloví – skladba – pravopis v 1. až 5. ročníku

Očekávané výstupy – 1. ročník	Dílčí výstupy – 1. ročník	Učivo – 1. ročník PT
TVAROSLOVÍ - OVO 15: rozlišuje slovní druhy v základním tvaru - OVO 16: užívá v mluveném projevu správné gramatické tvary podstatných jmen, přídavných jmen a sloves SKLADBA - OVO 17: spojuje věty do jednodušších souvětí vhodnými spojkami a jinými spojovacími výrazy - OVO 18: rozlišuje v textu druhy vět podle postoje mluvčího a k jejich vytvoření volí vhodné jazykové prostředky PRAVOPIS - OVO 19: odůvodňuje a píše správně: - i/y po tvrdých a měkkých souhl. i po obojetných souhláskách ve vyjmenovaných slovech - dě, tě, ně, ú/ů, bě, pě, vě, mě (mimo morfologický šev) - velká písmena na začátku věty a v typických případech vlastních jmen osob, zvířat a místních pojmenování	- používá správné tvary - používá správné gramatické tvary podstatných jmen a přídavných jmen i sloves v mluveném projevu - učí se tvořit jednoduchá souvětí - správně řadí slova ve větě - používá základní interpunkční znaménka ve větách - čte věty se správnou intonací podle postoje mluvčího - odlišuje v písmu krátké a dlouhé samohlásky - používá základní interpunkční znaménka - píše správně hlásky, slabiky, slova a věty - používá velká písmena na začátku vět	- poznávání správných tvarů slov - poznávání správných tvarů podstatných jmen, přídavných jmen a sloves v mluveném projevu - spojování slov do vět - stavba věty - pořádek slov ve větě - interpunkční znaménka ve větě - modulace souvislé řeči - intonace ve větách oznamovacích, tázacích, rozkazovacích - lexikální pravopis - odlišování krátké a dlouhé samohlásky - používání tečky, čárky, otazníku, vykřičníku - správné psaní hlásek, slabik, slov a vět - velká písmena na začátku vět

Očekávané výstupy – 2. ročník	Dílčí výstupy – 2. ročník	Učivo – 2. ročník PT
TVAROSLOVÍ OVO 15: rozlišuje slovní druhy v základním tvaru	seznamuje se se slovními druhy, poznává podstatná jména a slovesa v základním tvaru	- slovní druhy - podstatná jména - slovesa v základním tvaru

NÁRODNÍ INSTITUT PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ

krajské pracoviště Karlovy Vary

Očekávané výstupy – 2. ročník	Dílčí výstupy – 2. ročník	Učivo – 2. ročník PT
- OVO 16: užívá v mluveném projevu správné gramatické tvary podstatných jmen, přídavných jmen a sloves SKLADBA - OVO 17: spojuje věty do jednodušších souvětí vhodnými spojkami a jinými spojovacími výrazy - OVO 18: rozlišuje v textu druhy vět podle postoje mluvčího a k jejich vytvoření volí vhodné jazykové prostředky PRAVOPIS - OVO 19: odůvodňuje a píše správně: - i/y po tvrdých a měkkých souhl. i po obojetných souhláskách ve vyjmenovaných slovech - dě, tě, ně, ú/ů, bě, pě, vě, mě (mimo morfologický šev) - velká písmena na začátku věty a v typických případech vlastních jmen osob, zvířat a místních pojmenování	- učí se užívat v mluveném projevu správné gramatické tvary podstatných jmen a sloves - vytváří jednoduchá souvětí, učí se vybírat spojky nebo spojovací výrazy - poznává v textu druhy vět podle postoje mluvčího - rozeznává správná interpunkční znaménka ve větách oznamovacích, tázacích a rozkazovacích - odůvodňuje a píše správně: - i/y po tvrdých a měkkých souhláskách, dě, tě, ně, ú/ů, bě, pě, vě (mimo morfologický šev) - píše velká písmena na začátku vět a typických případech vlastních jmen osob a zvířat	- správné gramatické tvary podstatných jmen a sloves v mluveném projevu - věta, pořádek slov ve větě - řazení vět v textu - věty podle postoje mluvčího - interpunkční znaménka - tečka, vykřičník, otazník - pravopis lexikální - i/y po tvrdých a měkkých souhláskách - ú/ů, dě, tě, ně, bě, pě, vě (mimo morfologický šev) - orientačně párové souhlásky - velká písmena na začátku vět - vlastní jména osob a zvířat

Očekávané výstupy – 3. ročník	Dílčí výstupy – 3. ročník	Učivo – 3. ročník PT
TVAROSLOVÍ - OVO 15: rozlišuje slovní druhy v základním tvaru - OVO 16: užívá v mluveném projevu správné gramatické tvary podstatných jmen, přídavných	- rozlišuje slovní druhy v základním tvaru - určuje mluvnické kategorie podstatných jmen a sloves - skloňuje a časuje	- slovní druhy, zařazování slov v základním tvaru ke slovním druhům - mluvnické kategorie podstat. jmen: pád, číslo, rod

NÁRODNÍ INSTITUT PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ

krajské pracoviště Karlovy Vary

Očekávané výstupy – 3. ročník	Dílčí výstupy – 3 ročník	Učivo – 3. ročník PT
jmen a sloves SKLADBA ▶ OVO 17: spojuje věty do jednodušších souvětí vhodnými spojkami a jinými spojovacími výrazy ▶ OVO 18: rozlišuje v textu druhy vět podle postoje mluvčího a k jejich vytvoření volí vhodné jazykové prostředky PRAVOPIS OVO 19: odůvodňuje a píše správně: - i/y po tvrdých a měkkých souhl. i po obojetných souhláskách ve vyjmenovaných slovech - dě, tě, ně, ú/ů, bě, pě, vě, mě (mimo morfol. šev) - velká písmena na začátku věty a v typických případech vlastních jmen osob, zvířat a místních pojmenování	▶ užívá v mluveném projevu správné gramatické tvary podstatných jmen, přídavných jmen a sloves ▶ spojuje věty do jednodušších souvětí vhodnými spojkami a jinými spojovacími výrazy ▶ rozlišuje v textu druhy vět podle postoje mluvčího a k jejich vytvoření volí vhodné jazykové i zvukové prostředky ▶ odůvodňuje a píše správně: ▶ i/y po tvrdých a měkkých souhl. i po obojetných souhláskách ve vyjmenovaných slovech ▶ dě, tě, ně, ú/ů, bě, pě, vě, mě (mimo morfol. šev) ▶ velká písmena na začátku věty a v typických případech vlastních jmen osob, zvířat a místních pojmenování	▶ mluvnické kategorie sloves: osoba, číslo, čas ▶ skloňování a časování ▶ věta jednoduchá, spojování vět do jednoduchých souvětí ▶ spojky a jiné spojovací výrazy ▶ věty podle postoje mluvčího melodie věty ▶ vyjmenovaná slova ▶ slova příbuzná ▶ skupiny bě, pě, vě, mě (mimo morfol. šev) ▶ vlastní jména míst – obce, řeky, hory ▶ psaní nejčastějších přejatých slov

Očekávané výstupy – 4. ročník	Dílčí výstupy – 4. ročník	Učivo – 4. ročník PT
TVAROSLOVÍ ▶ OVO 13: určuje slovní druhy plnovýznamových slov a využívá je v gramaticky správných tvarech ve svém mluveném projevu ▶ OVO 14: rozlišuje slova spisovná a jejich nespisovné tvary	▶ zná správné otázky a další pomůcky při rozlišování slovních druhů a používá je ▶ skloňuje a časuje slova, uvědomuje si gramaticky správné tvary ▶ určuje základní mluvnické kategorie, zvrtná slovesa ▶ rozliší slova spisovná a	▶ slovní druhy ohebné a neohebné ▶ skloňování podstatných jmen ▶ mluvnické kategorie podstat. jmen: pád, číslo, rod, vzor ▶ časování sloves ▶ mluvnické kategorie sloves: osoba, číslo, čas ▶ rozlišování zvrtných sloves

NÁRODNÍ INSTITUT PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ

krajské pracoviště Karlovy Vary

Očekávané výstupy – 4. ročník	Dílčí výstupy – 4. ročník	Učivo – 4. ročník PT
SKLADBA OVO 15: vyhledává základní skladební dvojici a v neúplné základní skladební dvojici označuje základ věty ▸ OVO 16: odlišuje větu jednoduchou a souvětí, vhodně změní větu jednoduchou v souvětí ▸ OVO 17: užívá vhodných spojovacích výrazů, podle potřeby projevu je obměňuje PRAVOPIS ▸ OVO 18: píše správně i/y ve slovech po obojetných souhláskách OVO 19: zvládá základní příklady syntaktického pravopisu	nespisovná ▸ zachytí nespisovné tvary slov i odlišnou výslovnost samohlásek, souhlásek a souhláskových skupin ▸ vyhledá úplnou základní skladební dvojici ve větě jednoduché a označí ji ▸ pozná věty jednoduché, které nemají úplnou základní skladební dvojici, určí její základ ▸ orientuje se v pořádku slov ve větě ▸ podle počtu sloves bezpečně rozliší větu jednoduchou od souvětí ▸ podle počtu sloves spočítá počet vět v souvětí, všímá si spojovacích výrazů ▸ pozná nevhodný výběr spojovacího výrazu v závislosti na smysluplnosti sdělení ▸ přiřazuje k vyjmenovaným slovům i slova příbuzná a odůvodní pravopis ▸ učí se využívat pomůcky při řešení správného pravopisu, např.: Pravidla českého pravopisu ▸ vysvětlí pravidlo psaní předložek z, s (2. a 7. pád) ▸ zeměpisné názvy ▸ orientuje se ve správném psaní koncovek sloves v přítomném čase ▸ řeší správně shodu přísudku	▸ spisovné a nespisovné tvary slov ▸ odlišná výslovnost hlásek v nespisovných tvarech slov ▸ základní skladební dvojice ▸ neúplná základní skladební dvojice ▸ základ věty ▸ pořádek slov ve větě ▸ věta jednoduchá a souvětí ▸ určování počtu vět v souvětí ▸ spojky a jiné spojovací výrazy v souvětí ▸ obměna spojek a spojovacích výrazů ▸ lexikální pravopis - vyjmenovaná slova a slova s nimi příbuzná - psaní předložek z, s - předpony od-, nad-, pod-, před-, roz-, bez- - vlastní jména nejvýznamnějších hor, řek, států ▸ morfologický pravopis - koncovky podstatných jmen podle vzorů - slovesa v přítomném čase ▸ Pravidla českého pravopisu

NÁRODNÍ INSTITUT PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ

krajské pracoviště Karlovy Vary

Očekávané výstupy – 4. ročník	Dílčí výstupy – 4. ročník	Učivo – 4. ročník PT
	s podmíněm v psaném projevu	- syntaktický pravopis - shoda přísudku s holým podmíněm v jednoduchých případech

Očekávané výstupy – 5. ročník	Dílčí výstupy – 5. ročník	Učivo – 5. ročník PT
TVAROSLOVÍ - OVO 13: určuje slovní druhy plnovýznamových slov a využívá je v gramaticky správných tvarech ve svém mluveném projevu - OVO 14: rozlišuje slova spisovná a jejich nespisovné tvary SKLADBA - OVO 15: vyhledává základní skladební dvojici a v neúplné základní skladební dvojici označuje základ věty - OVO 16: odlišuje větu jednoduchou a souvětí, vhodně změní větu jednoduchou v souvětí - OVO 17: užívá vhodných spojovacích výrazů, podle potřeby projevu je obměňuje	- určuje slovní druhy plnovýznamových slov a využívá je v gramaticky správných tvarech ve svém mluveném projevu - určuje mluvnické kategorie, podstatných jmen - rozlišuje přídavná jména měkká a tvrdá - určuje mluvnické kategorie sloves - pozná zvratné sloveso - rozliší slovesné tvary - rozlišuje slova spisovná a jejich nespisovné tvary - vyhledává základní skladební dvojici a v neúplné základní dvojici označuje základ věty - odlišuje větu jednoduchou a souvětí, vhodně změní větu jednoduchou v souvětí - užívá vhodných spojovacích	- slovní druhy ohebné a neohebné - podstatná jména - mluvnické kategorie: pád, číslo, rod, vzor - přídavná jména - rozlišení přídavných jmen tvrdých a měkkých - slovesa - mluvnické kategorie: osoba, číslo, způsob (oznamovací, rozkazovací), čas - poznávání zvratných sloves - jednoduché a složené slovesné tvary - slova spisovná a nespisovná - základní skladební dvojice - podmět holý a rozvitý - přísudek holý a rozvitý - část podmětová a část přísudková v neúplných základních skladebních dvojicích - věta jednoduchá a souvětí - změna jednoduché věty v souvětí - spojky a spojovací výrazy

NÁRODNÍ INSTITUT PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ

krajské pracoviště Karlovy Vary

Očekávané výstupy – 5. ročník	Dílčí výstupy – 5. ročník	Učivo – 5. ročník PT
PRAVOPIS ▶ OVO 18: píše správně i/y ve slovech po obojetných souhláskách ▶ OVO 19: zvládá základní příklady syntaktického pravopisu	výrazů, podle potřeby projevu obměňuje ▶ píše správně i/y ve slovech po obojetných souhláskách ▶ uvědomuje si psaní předpon s-, z-, vz- ▶ použije pravidlo psaní předložek z, s (2. a 7. pád) ▶ učí se správně psát zeměpisné názvy ▶ koncovky podstatných jmen píše podle vzorů ▶ koncovky přídavných jmen tvrdých a měkkých píše podle vzorů ▶ správně řeší pravopis u sloves v přítomném čase ▶ pracuje s Pravidly českého pravopisu ▶ zvládá základní příklady syntaktického pravopisu	▶ vnímání spojek a, i, ani, nebo, že, protože, když ▶ lexikální pravopis - vyjmenovaná slova a slova s nimi příbuzná v rozšířené slovní zásobě - psaní předložek z-, s-, vz- - vlastní jména národností, států, planet ▶ morfologický pravopis - předložky s, z - koncovky podstatných jmen podle vzorů - pravopis sloves v přítomném čase ▶ Pravidla českého pravopisu ▶ syntaktický pravopis - shoda přísudku s holým podmětem v jednoduchých případech

Uvedené očekávané výstupy vzdělávacího předmětu Český jazyk uvádí Asociace pedagogů základního školství ČR v projektu financovaném Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem ČR – Mgr. Alena Boušová, Mgr. Věra Dubcová, Mgr. Vlasta Potužáková – Český jazyk.

5.4. Výstupy a učivo předmětu Dějepis 6. ročník

**Očekávané výstupy
U-učivo**

Výstupy předmětu, K-klíčová slova,

NÁRODNÍ INSTITUT PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ

krajské pracoviště Karlovy Vary

<u>Tematický celek: Člověk v dějinách TČ</u> ▪ Uvede konkrétní příklady důležitosti a potřeby dějepisných poznatků. TČ 1 ▪ Uvede příklady zdrojů informací o minulosti; pojmenuje instituce, kde jsou tyto informace shromažďovány. TČ 2 ▪ Orientuje se na časové ose a v historické mapě, řadí hlavní historické epochy v chronologickém sledu. TČ 3	porozumí významu dějepisných znalostí pro svůj život i pro život ve společnosti objasní význam znalostí historických poznatků na příkladech ze svého okolí K historie, dějepis U Historie jako věda na příkladech ukáže druhy historických pramenů popíše činnost archivů a muzeí K pomocné, vědy, historické, muzeum, archiv, matrika, knihovna, galerie; historický pramen U Pomocné vědy historické, historické prameny, instituce. popíše různé způsoby měření času zapamatuje si různé druhy map objasní účel historické mapy K kalendář, datum, letopočet, století, tisíciletí, časová osa, historická epocha; historická mapa, zeměpisná mapa, globus U Problematika datace, orientace na časové ose a historických mapách.
<u>Tematický celek: Počátky lidské společnosti PLS</u> ▪ Charakterizuje život pravěkých sběračů a lovců a jejich materiální a duchovní kulturu. PLS 1 ▪ Objasní význam zemědělství, dobytkařství a zpracování kovů pro lidskou	zapamatuje si typy obydlí, ve kterých žili pravěcí lidé vysvětlí nezbytnost přechodu neolitické společnosti od lovu k chovu a od sběru k pěstování na základě změny klimatu srovná vývojové typy člověka K obydlí, paleolit, neolit, lov, sběr, dělba práce, chov, pěstování, klima, rod, kmen, majetková nerovnost, vývojový typ, pohřeb, nástěnná malba U Lidská společnost v době kamenné. Antropogeneze. popíše funkci pravěkých nástrojů objasní souvislost mezi použitím kovů v životě pravěké společnosti a kvalitou zemědělské práce uvede příklady možností využití kovů v životě

NÁRODNÍ INSTITUT PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ
krajské pracoviště Karlovy Vary

společnost. PLS 2 ▪ Uvede příklady archeologických kultur na našem území. PLS 3 <u>Tématický celek:</u> <u>Nejstarší civilizace. Kořeny evropské kultury NK</u> ▪ Rozpozná souvislost mezi přírodními podmínkami a vznikem (vývojem) prvních velkých zemědělských civilizací. NK 1 ▪ Uvede nejvýznamnější typy památek, které se staly součástí světového kulturního dědictví. NK 2 ▪ Demonstruje na konkrétních příkladech přínos antické kultury a uvede osobnosti důležité pro evropskou civilizaci, zrod křesťanství a souvislost s judaismem. NK 3	pravěké společnosti K šperk, nástroj, zbraň, kámen, bronz, železo U Změny ve společnosti spojené s nástupem znalosti zpracování kovů. pozná typické znaky předmětů vyrobených v jednotlivých archeologických kulturách K archeologická kultura, Keltové, Bójové, Germáni U Archeologické nálezy a jejich časové zařazení. zapamatuje si oblasti vzniku nejstarších států zapamatuje si souvislost mezi budováním zavlažovacího systému a existencí nejstarších států rozpozná podobnosti a odlišné rysy životního způsobu v nejstarších státech K Afrika, Malá Asie, Mezopotámie, Egypt, Indie, Čína, Palestina, Orient, Jang-c' - tiang; stát, městský stát, zavlažovací systém, zákon, zákoník, kněží, farao, král, dynastie, písmo, kalendář, šedesátková soustava, desítková soustava, arabské číslice, věda, Bible; judaismus, buddhismus, bráhmanismus U Vznik nejstarších států. identifikuje konkrétní významné historické památky nejstaršího období K Velká čínská zeď, pyramidy, indické chrámy, sfinga U Archeologické památky, odkazy nejstarších států. popíše vývoj řecké a římské kultury identifikuje významné osobnosti antické kultury doloží příkladem jejich přínos evropské civilizaci K báje, epos, Ilias, Odyssea, gymnasion, filozofie, latina, latinka, římské číslice, právo; divadlo, amfiteátr, olympiáda, vítězný oblouk, akvadukt; křesťanství, judaismus
--	--

NÁRODNÍ INSTITUT PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ

krajské pracoviště Karlovy Vary

▪ Porovná formy vlády a postavení společenských skupin v jednotlivých státech a vysvětlí podstatu antické demokracie. NK 4	U Antická kultura. popíše vznik řeckých městských států a různé formy jejich řízení ▪ popíše sociální rozvrstvení v konkrétních státech ▪ porozumí funkci konkrétních státních institucí v antickém Řecku a Římě vysvětlí příčiny a důsledky řeckých a římských expanzí porovná přínos významných osobností pro rozvoj antického Řecka a Říma K Řecko, Peloponés, Atika, Athény, Sparta, Trója, Persie, Makedonie; kolonizace, městský stát, otrok, sněm, rada starších, ústava, tyranida, demokracie, království, občanské právo“; války, nástupnické státy; Řím, Apeninský poloostrov, Tiber, Kapitol, Kartágo, Galie, Vesuv, Pompeje, Limes Romanum, Konstantinopolis; Latinové, Etruskové, Italikové, Keltové, Punové, Germáni, barbaři; etruští králové, patriciové, plebejové, republika, konzul, senát, občanství, tribun lidu, císařství, provincie, legie, žoldněř, velkostatek, bezzemek, reforma, otrok, gladiátor, kolonát; křesťanství; války U Státní zřízení – Starověké Řecko a Řím
---	--

6. Závěr

Zavedení dvoustupňového kurikula poskytuje velkou příležitost realizovat ve školách vlastní představy o podobě základního vzdělávání tak, aby co nejvíce odpovídalo měnícím se potřebám společnosti. Je mnoho způsobů, jak analyzovat očekávané výstupy vzdělávacích oborů z RVP ZV. Je na každé škole, jakou cestou se vydá. Nesmí se však zapomenout na to, že aby si člověk zapamatoval značné množství poznatků, musí je mít v hlavě nějak srovnané, musí je mít uspořádané do „kognitivních struktur“, kde se jeden poznatek napojuje na druhý. Samo zapamatování je k ničemu, podstatné je, jakou cestou k němu došlo – zda cestou pouhého memorování a reprodukce, nebo cestou zkoumání, porovnávání, analyzování, vyhodnocování, tvoření apod.

NÁRODNÍ INSTITUT PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ

krajské pracoviště Karlovy Vary

Vzdělanec se nestane někdo jen proto, že je chodící encyklopedií. Vzdělanec umí svoje znalosti používat.

7. Použitá literatura

Závěrečná práce Způsoby analýzy očekávaných výstupů vzdělávacích oborů byla zpracována zejména na základě odborných článků PhDr. Hany Košťálové.

KOŠŤÁLOVÁ, H. *Kritické listy*. Praha: Kritické myšlení, s.r.o.

KOŠŤÁLOVÁ, H. *Školní vzdělávací program krok za krokem*. Praha: Verlag Dashöfer, s.r.o.

KRÁLÍČKOVÁ, M. *Německý jazyk*. Praha: APZŠ ČR

BOUŠOVÁ, A., DUBCOVÁ, V., POTUŽÁKOVÁ, V. *Český jazyk*. Praha: APZŠ ČR

8. Přílohy

8.1. Záznam o průběhu stáží

1. Město Klášterec nad Ohří, náměstí Dr. Edvarda Beneše 85, 431 51 Klášterec nad Ohří, odbor sociálních věcí, školství a bytové politiky – osmihodinová stáž absolvovaná ve dnech 28. května a 18. června 2007
2. Základní škola Ustí nad Labem, SNP 2304/6 – šestnáctihodinová stáž ve škole ve dnech 2. a 9. října 2007
3. Základní škola, Vejprty, Moskevská 723/2 a 18., 19. října 2007 Základní škola, Kadaň, Na podlesí 1480 – dvacetipětihodinová stáž u kolegů – 4., 5. října 2007